

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та
житлово-комунальних послуг

19 березня 2025 року

Веде засідання голова Комітету ГЕРУС А.М.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми, значить, тоді частину питань розглянули, а частину питань ми вже перенесли. І ми були в питанні, це було питання щодо функціонування ринку електроенергії та можливі втручання в роботу ринку. Ми почали тоді обговорення, і Максим Миколайович Хлапук, який голова профільного підкомітету, теж як би висловлював питання, які треба розглянути і, можливо, розглянути навіть на підкомітеті, якщо Максим Миколайович цим займеться. Наступне питання у нас було щодо роботи Фонду енергоефективності, наявності фінансових ресурсів для реалізації проєктів, яка там є проблематика. І розділ "Різне".

Тоді я пропоную, щоб ми далі продовжили і мали достатньо часу як по ринку електроенергії поговорити, так і по Фонду енергоефективності, там теж є досить важливі питання, щоб обговорити, мати достатньо часу для цього. В нас тоді на зв'язку Укренерго було. Сьогодні нам важливо, щоб було Укренерго...

БРЕХТ О.О. Андрій Михайлович, доброго дня. Присутні. Готові до дискусії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую вам. Дякую.

Значить, ще раз я нагадаю і запрошую, щоб колеги підключилися до дискусії. Я нагадаю, чому як би виникло таке питання саме обговорити ринок електроенергії і чому ми на комітеті це почали обговорювати. Тому що, зараз

скажу від себе, в мене особисто складається враження, що наш ринок, можливо, рухається не зовсім туди і не зовсім правильно розвивається.

Поясню, чому. Минулого року в нас будувалася різна генеруюча потужність. Логічно, що найбільше будувалася та, яку найлегше збудувати. Це, мабуть, сонце будується найшвидше. І ця потужність в нас додавалася в енергосистему, вона допомогла нам пройти зиму, допомогла особливо якщо були дуже морозні, холодні дні, але були дуже сонячні. Але далі ми маємо ситуацію, коли в нас в ранкові години і в вечірні години може бути дефіцит електроенергії і обмеження споживачів, наприклад, промислових, а в обідні години у нас може бути такий профіцит, що йде обмеження генерації, і цій генерації ще треба платити, тому що в них є укладені контракти, там передбачено take or pay. Тим не менше, в такій ситуації у нас вечірні ціни, незважаючи на дефіцити, не є особливо високими, тому там є прайс-кепи, які стримують, а денні ціни не є особливо низькими, вони часто бувають вищими, аніж в наших сусідніх країнах. І коли споживач або інвестор дивиться на такий ринок, то він думає: мені, мабуть, є сенс тоді будувати далі сонячні панелі, наприклад, у себе на підприємстві, тому що разом з мережевими тарифами я отримую хорошу ціну і в мене буде окупність там менше 5 років. І мені в такій ситуації з таким ринком, коли в обід достатньо високі ціни, а ввечері вони не супер високі, мені немає сенсу заморачиватися на щось складніше, щоб доставляти якийсь Eenergy Storage, щоб будувати якусь газову генерацію. Просто простий і окупний проєкт – сонячні панелі. І якщо така тенденція буде продовжуватися, то через пів року ми прийдемо до того, що у нас будуть, в обід будуть величезні обмеження в генерації, можливо, не через пів року, не знаю, можливо, через рік, через півтора, в обід величезні обмеження в генерації, а зранку і ввечері там величезні обмеження споживачів. Що є максимально ситуація нездорова і вона максимально неефективна фінансово, тому що на сьогоднішній день там кожний тиждень у нас десятки мільйонів гривень платяться за електроенергію, яка спускається просто в землю.

Для того, щоб ситуація так не розвивалася, на мою думку, потрібно, щоб були правильні цінові сигнали тоді, коли профіцит, електроенергія має коштувати дешево, щоб її було вигідніше купляти з ринку, а не будувати нову генерацію, а в інші години, коли дефіцит, вона має коштувати дорого, щоб був стимул будувати генерацію саме в ті години, які є дефіцитні. Ось це моя думка. Але на сьогоднішній день ринок розвивається трохи не так.

Тому, якщо поки що в колег немає думок, які висловлять, я, можливо, передам слово Укренерго, щоб Укренерго сказало, коли і які обмеження споживачів... обмеження генерації відбувалися в березні місяці. І чому, на думку Укренерго, незважаючи на такі великі обмеження генерації, ціни у нас залишаються все одно вищими, аніж в сусідніх європейських країнах.

Олексій Юрійович, прошу, вам слово.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую.

Андрій Михайлович, я повністю погоджуюся з постановкою питання і про оцінку, і проблеми. Я, єдине, хочу на початку разом з вами, з колегами, з урядовцями з'ясувати структурно, хто у нас на Енергоринку за що відповідає. Бо, безумовно, це питання важливе і ми від Укренерго зараз почуємо технічні ці всі графіки, вони це дуже добре знають, але погодьтеся, вони, мабуть, економічно все ж таки... це не їх, правильно, парафія. Тобто я хочу, мабуть, разом з колегами, щоб ми максимально повну картину, щоб її уявили. Тобто технічно абсолютно ми зараз послухаємо пана Брехта, це чудово буде. Але до кого, з ким потім обговорювати, розумієте, модельно? Я бачу пана Гавву, я думаю, що і в нього має бути дуже серйозний масив інформації, щоб ми зрозуміли, з ким і кому ставити завдання, з ким обговорювати. Це моє маленьке уточнення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Укренерго не відповідає за ціни на ринку, він відповідає за технічну збалансованість. І тому я кажу, мені цікаво почути думку, я не хочу сказати, що почути відповідального за таку ситуацію.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Ні, поки просто...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, почути просто думку і... почути думку, чи, наприклад, той же обмеження імпорту, чи воно впливає на ціноутворення, чи не впливає на ціноутворення. І почути думку щодо того, як би мала ситуація правильно розвиватися, що, можливо, навіть найважливіше, що нам треба зробити, щоб ситуація правильно розвивалася, тому що від Укренерго ми уже чули заклики до споживачів включайте вдень прилади, які є. Я з цим абсолютно згоден, мабуть, добре, що такий заклик є, тільки треба бути реалістами. І поки це не буде підтверджено ціновими сигналами, то це не спрацює.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Управління попитом, правильно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Управління попитом.

І, можливо, навіть якщо говорити про побутові споживачі, можливо, є сенс тоді навіть переглянути коефіцієнти там для трьохзонних лічильників. Для трьохзонних, щоб воно було їм дуже вигідно, щоб дуже вигідно було все робити вдень і вночі, а ввечері невигідно. От оце я хотів би і обговорити.

Тому прошу зараз слово Укренерго, чи керівник пан Олексій Брехт. Мені здається, що ми зараз намагаємось вникнути і в ту проблему, яка найбільше лягає на вашу голову і на ваші плечі. Якщо нею ніхто не буде займатися, то через пів року, через рік у вас виникне найбільше проблем. Це буде ваша проблема, як справлятися з такою енергосистемою.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. 10 секунд. Але потім все рівно це відобразиться в ціні фінансово-економічно на споживачах. І мінус 37 мільярдів, які показав Укренерго, я так думаю, що воно там зашивається.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Безумовно.

Прошу

БРЕХТ О.О. Добрий день ще раз, шановні колеги, Андрій Михайлович, шановні народні депутати! Дякую за можливість сьогодні фахово продискутувати ці питання.

Я єдине, з чого хотів би почати, дійсно, у нас в березні місяці було декілька днів, коли ми спостерігали ту ситуацію, яку ви зараз описали: коли у нас був певний надлишок відповідної генеруючої потужності, суттєвий надлишок там в денні години доби, де ми, використовуючи всі можливі доступні механізми, застосовували заходи, пов'язані з обмеженням виробництва електричної енергії.

Але от ключове, що я хотів би сьогодні донести як позицію. Такі дні є, такі дні будуть, і ми нікуди від цих днів не подінемося. Я поясню, напевно, простими словами. Незважаючи на те, що, наприклад, в цьому році рівень приточності Дніпра значно менше, от в минулому році ми знаходилися в ситуації, коли ми мали величезний обсяг води, який мали пропускати через греблі станції, величезний обсяг виробництва електричної енергії на атомних електростанціях, незакінчений опалювальний період, коли виробництво електричної енергії на теплових електростанціях також зашкалює. І фактично з цим ми стикнулися 7 і 8 березня цього року, коли мали суттєве потепління, мали дуже гарну погоду всередині дня, я маю на увазі, відсутність хмарності, коли у нас прогнозне виробництво електричної енергії сонячними електростанціями становило 3-3,5 гігавата потужності, і при цьому всьому через суттєве потепління ми мали достатньо відчутне зниження споживання електричної енергії на величину близько 2 гігават. Це, на жаль або на щастя,

особливості таких періодів, які називаються вихід країни з осінньо-зимового періоду, коли у нас є висока база традиційної генерації і починають проявлятися тенденції, пов'язані з виробництвом електричної енергії на відновлювальних джерелах енергії.

Мені здається, що дуже фахово на минулому засіданні ми з вами підняли питання не просто, а чому відбувається так, а і що далі треба з цим робити. Я би насправді хотів би сьогодні сфокусуватися саме на цих речах.

Андрій Михайлович, шановні народні депутати, я, напевно, зараз скажу одну тезу не дуже дивну, але дуже, сподіваюся, зрозумілу для всіх вас, коли ми з вами півтора, два, два з половиною роки наполегливо намагаємося зрозуміти, яким чином нам вирішити проблеми в галузі, пов'язані з дефіцитом потужностей, руйнуванням генеруючої потужності і так далі, і тому подібне. Насправді було дуже багато всього зроблено, і ми відчуватимемо цей ефект наступні декілька років, коли у нас буде зростати і суттєво збільшуватися обсяг не тільки введених в експлуатацію, а ще й працюючих об'єктів розподіленої генерації.

Але давайте, тут я прямо дуже прошу вас, як кажуть, почути мій меседж. При цьому всьому споживання в країні за два останні роки у нас системно знижується. І коли ми говоримо про те, що ми робимо, ми маємо завжди як, да, на таких вагах балансувати і реалізовувати заходи, які послідовно допомагають не тільки будувати нову генерацію, а і забезпечувати розумне і зрозуміле споживання електричної енергії.

Коли ми говоримо, що ми входили в осінньо-зимовий період 2021-2022 року зі споживанням 140 мільярдів кіловат-годин, давайте бути відвертими, 2024 рік закінчився, ми маємо менше 100 мільярдів. А куди і кому ми будемо цю генерацію, коли у нас немає споживача всередині країни? Нам потрібно починати думати, яким чином відновлювати і економіку, і відновлювати економічний потенціал, забезпечуючи, власне кажучи, в тому числі достатньо зрозумілі меседжі, для того щоб виробляти і споживати електричну енергію.

І в цьому аспекті, крім, власне кажучи, загального, глобального розуміння, куди ми рухаємося, що маємо робити, ми, дійсно, на минулому засіданні говорили про такі сигнали, структурні сигнали для розвитку окремих галузей нашої електричної енергії. Віталій Борисович підсвічував питання сучасних, напевно, не дуже дешевих, технологій, але, тим не менше, з того, що робить сьогодні компанія. Ми, дійсно, забезпечуємо проведення конкурсів і будівництва об'єктів, які надають допоміжні послуги, і таким чином збалансовують енергосистему України. Ми подаємо правильні сигнали щодо того, що треба будувати всередині країни, крім об'єктів розподіленої генерації, а це об'єкти накопичення електричної енергії, на абсолютно різних технологіях: як електрохімія, так і гідроакumuлюючі електростанції. Та й, власне кажучи, я хотів би теж говорити про те, що сьогодні так, як має будувати і як має експлуатувати мережі оператор системи передачі, сучасний, європейський оператор, де мінімум 15 відсотків внутрішнього споживання ми маємо потужностей інтерконекторів, які мають застосовуватися адекватно як у випадку дефіциту, так і профіциту електричної енергії, ми також маємо сьогодні робити упор на те, що в години профіциту електричної енергії... У нас, вибачте, 550 мегават доступної потужності експорту, а я хотів би сьогодні говорити, щоб ця потужність була півтора-два гігавати, щоб ми надлишки потужності, як ви дуже влучно помітили, не спускали в землю, в воду, або куди завгодно, а ефективно використовували, і експортували відповідно електричну енергію в Європу. В цьому аспекті оператор системи передачі достатньо адекватно використовує ті механізми, які на сьогоднішній день у нього є, абсолютно влучно, як ви помітили, не втручаючись в роботу ринку електричної енергії, за виключенням тих окремих питань, які ми обговорили і які, на жаль, є характерною особливістю функціонування не тільки ринку електричної енергії України, а і будь-якого здорового європейського ринку. І тут нам разом...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ясно. Добре.

БРЕХТ О.О. (*Не чути*) ...як мені підказують колеги, які сьогодні присутні, треба напрацьовувати і реалізовувати відповідний перелік заходів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, зрозуміло.

Можна, трошки до конкретики. Ви кажете, що у нас зараз березень – це такий особливий перехідний період. Але я робив на вас запит за 2024 рік, коли ми жили ще в період достатньо високого дефіциту електроенергії, бо тоді були обстріли. І цей запит був в період з 1 квітня по 1 жовтня, тобто не той березень, який зараз складний період, що ніби списується, що тільки в березні така ситуація. Так ось, з 1 квітня по 1 жовтня минулого року 124 рази були обмежені виробники "зеленої" електроенергії, які працюють по "зеленому" тарифу, 124 рази за пів року. 124 рази. Середнє обмеження складало 339 мегават. Вартість електроенергії, яка була обмежена, але яку треба було оплатити, складала 954 мільйони гривень. Простими словами, 1 мільярд гривень було заплачено за ті 124 обмеження "зелених" за електроенергію, яка не була спожита. І це в період складного 2024 року, коли взагалі то ми жили і в умовах дефіциту електроенергії через обстріли.

В цьому році, після того, коли було збудовано там ще 900 мегават сонця в минулому році, я думаю, що ситуація може бути і гірша, і це не можна списати лише на березень, як на якийсь перехідний період. Скажіть, будь ласка, чи коректні оці мої твердження про 124 обмеження "зелених" на суму 954 мільйони гривень, які треба було заплатити, не отримавши цю електроенергію?

БРЕХТ О.О. Андрій Михайлович, безумовно, коректні, ми давали відповідну відповідь, ту інформацію, яку ми виклали в ній.

Єдине, на що я хотів би звернути увагу, насправді, якщо ми говоримо про говоримо про тенденції, ця цифра зменшується. Минулого року у нас були, я би не сказав би в хорошому розумінні слова, але ті фактори, які сприяли тому, що у нас обсяг обмежень і обсяг сплати за відповідні обмеження був суттєво менший ніж в попередні періоди. Але насправді, якщо ми говоримо про подальшу тенденцію зниження споживання і принаймні збереження тих темпів розвитку розбудови об'єктів відновлювальної генерації, ви праві абсолютно, ми будемо ці тенденції мати.

Але я чому саме наполягав і згадував на період 7 і 8 березня, тому що ви справедливо підмітили про кількість і обсяг, а от 7 і 8 березня ми мали, на жаль, обсяг обмежень, який в рази, навіть в 5 разів перевищував ті цифри, які ми озвучували. І це і була сама особливість цього періоду.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло, що, можливо, там обмеження не такі потужні, менш потужні, але все одно от у нас завтра знову починається сонячна погода і висока ймовірність, що знову будуть обмеження.

Я зараз про тенденцію. Ви розумієте, що в такій ситуації у нас оцей тренд, який набрався минулого року, цього року він буде поширюватися. І буде у нас багато будівництво сонця, на стороні споживача буде падати попит в обідні години, а якщо це промислові станції, то буде додавати генерацію. І на мою думку, це треба сьогодні усвідомлювати і сьогодні говорити, що це може стати проблемою, якщо не шукати якісь рішення в цій ситуації.

БРЕХТ О.О. Дивіться, безумовно, те рішення, яке було сьогодні озвучене і присутнє, яке називається регулюванням попиту, воно має і повинно мати місце з точки зору прийняття відповідних рішень. Я особисто, напевно, декілька місяців говорив про те, знаєте, скільки у нас в країні електромобілів вже. Я думаю, що десь недалеко від цифри в 300 тисяч одиниць вже електромобілів у нас є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 87 тисяч, кажуть, автомобілів.

БРЕХТ О.О. Ні-ні, я зустрічався з представниками асоціацій восени минулого року, було більше ніж 300 тисяч штук. Насправді, Андрій Михайлович, коли заряджаються всі ці електроавтомобілі, ми з вами теж прекрасно розуміємо, в основній своїй частині.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вночі.

БРЕХТ О.О. Хоча, якщо б ми давали правильні цінові сигнали насправді і не заряджали їх по 15 і по 18 гривень за кіловат/годину, як на будь-якій заправній станції електричній, відповідний цінник існує, то ми би абсолютно спокійно могли шляхом так званого регулювання попиту компенсувати надлишки електричної енергії і заправляти ці електромобілі вдень. Це один із, напевно, тих заходів, про які можна...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій, це нереально. Олексій, давайте будемо говорити якісь реальні речі. Як ви 300 тисяч автомобілів заставите всіх заправлятися о 12-й годині? Хтось на роботі, хтось в шахті працює, а хтось в цеху, всі мають вийти і о 12-й годині, о 13-й по команді почати заряджатися.

БРЕХТ О.О. Андрій Михайлович, ви знаєте, я якби там розумів, що нереально, я точно б не витрачав часу комітету. У цих електромобілів є три ключові оператори, які мають там по 100 тисяч плюс чи по декілька тисяч відповідних зарядних станцій. У них вже напрацьована статистика за три останні роки, і ми бачили те, яким чином можна, власне кажучи, такими заходами, розумними заходами, я ж не кажу, що 300 тисяч машин має стати і заряджатися влітку там о 12-й або 13-й годині. Але, тим не менш, це речі, які треба сьогодні також пропрацьовувати, як і інші позиції регулювання попиту.

Ми, дійсно, провели відповідні конкурси і будемо запроваджувати механізми швидкого балансування, це окремий респект. Ми даємо правильні цінові сигнали і компанії такі як Укргідроенерго сьогодні розвивають, в тому числі планують будувати об'єкти накопичування гідроакумуючих електростанцій і в комплексі в тому числі з розвитком потужностей інтерконекторів і можливості обміну, це має дати відповідний результат.

Але з чим я абсолютно з вами згоден, питання, умовно, контрольованого посилу для наших споживачів в подальшому розвивати і далі об'єкти сонячної генерації вже більше, напевно, шкодять ніж допомагають енергосистемі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми не можемо їм заборонити, ми не можемо тримати в рабстві і говорити, що ви маєте купувати з мережі. Якщо вони дивляться і рахують з мережі і з мережі їм виходить дорого, а встановити собі виходить дешевше. Це не кріпаки, яким ми можемо забороняти. В даному випадку мова може... і ми зараз переходимо до цього питання. Їм про це може говорити лише ринок і економіка. Якщо в денні години там в 9 місяців, в денні години ціна буде коштувати, я не знаю, менше гривні, ціна електроенергії, вони тоді подивляться і скажуть: мені дешевше купувати з ринку ніж заморочуватися з якою установкою.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Ви маєте на увазі, взагалі по ринку для споживачів така ціна низька вдень?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, я умовно назвав цифру.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Ні, я розумію. Чи адресно для...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні- ні, взагалі така ринкова ситуація. Якщо на ринку профіцит, то, умовно кажучи...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Тобто щоб максимально стимулювати цей денний попит?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, щоби... І вони тоді сказали: ні, ми нічого не ставимо, будемо купляти з мережі. А дуже часто в країні в нас денні години дорожчі, ніж в сусідніх європейських країнах. На мою думку, в тому числі через обмеження імпорту, які бувають, а у вечірні години дешевші бувають, аніж в сусідніх країнах Європейського Союзу.

На вашу думку, така ситуація правильна чи не зовсім? Думку питаю, я розумію, що тут ми не говоримо...

БРЕХТ О.О. Значить, думку, Андрій Михайлович, звісно, ми в такій ситуації не подаємо правильних сигналів ринку. Але при цьому всьому Оператор системи передачі, як було і спочатку зазначено, перш за все відповідає за безпеку постачання електричної енергії і стабільність функціонування об'єднаної енергосистеми. Тому, з одного боку, безумовно, це не дає, такі сигнали не дають правильного відношення як споживачів, так і потенційних замовників будівництва об'єктів генерації з приводу стимулювання і будівництва відповідних джерел, які потрібні для того, щоб стабільно працювати і не припускати суттєвих перекосів на ринку електричної енергії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. І тепер від мене останнє питання, я багато вже говорю. Дам слово Олексію Юрійовичу, Вікторії Олександрівні Гриб і іншим, хто присутній.

На вашу думку, чи не було би правильно або, скажімо, більш правильна ситуація, коли нижні прайс-кепи, які також існують, відмінити, якщо ще щось треба, то ще щось змінити, дозволити в денні години... дозволити в денні години цінам іти у від'ємну зону, так, як вони ідуть в

Європі, і дозволити у вечірні години цінам іти вище, щоби електроенергія, яка виробляється там з газу чи ще щось у вечірні години, щоб вона була рентабельною і виробляла у вечірні години більше? Тобто чи було б, на вашу думку, так правильно, щоби в денні години могли б бути і у від'ємній зоні ціни, а у вечірні години могли бути і вищі ціни? Середня, можливо, і не зміниться, або ми не знаємо, як зміниться середня, але щоб були от... щоб зміни були в такому напрямку. Ваша думка, скажіть, будь ласка.

БРЕХТ О.О. Андрій Михайлович, глобально ми рано чи пізно до цього прийдемо, коли ми там зреалізуємо, з'ясуємо механізми об'єднання ринків, коли наведемо порядок всередині себе і заборгованості. Це той шлях...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, пан Олексій, може, ми глобально прийдемо, тільки може ми тоді вже жити не будемо. Ми хочемо щось більш таке якби в обозримом будущем. На вашу думку, чи було би правильно рухатися, якщо не цього місяця, то цього року, рухатись до цього, щоб вдень, у великі профіцити, ціни йшли у від'ємну зону, а ввечері дозволяти їм, щоб вони коштували дорожче. І чи не були б це більш правильні цінові сигнали для ринку?

БРЕХТ О.О. Це, однозначно, Андрій Михайлович, були б правильні цінові сигнали. Однозначно. Питання нашої внутрішньої готовності з врахуванням тих, в тому числі спеціальних зобов'язань і обов'язків, які на сьогоднішній день лежать на ряді державних компаній, і врахування цих речей при формуванні, як фінансових планів, так і, власне кажучи, умов діяльності цих підприємств і компаній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я зрозумів. Ви натякаєте на Гарантований покупець і "зелений" тариф по сонячних електростанціях.

БРЕХТ О.О. Енергоатом і Укргідро в тому числі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, так Енергоатом і Укргідро виробляють і вдень, і ввечері. Вони ввечері можуть заробляти більше, якщо вони вдень заробили менше, ввечері можуть заробити більше.

ЗАЙЧЕНКО В.Б. Андрій Михайлович, якщо можна, коментар, Зайченко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

ЗАЙЧЕНКО В.Б. По результатах нашої минулої зустрічі я тоді згадував 9 число, де було 2 гігават обмеження видає. Ми зробили невеличке моделювання, що потрібно було зробити в енергосистемі для того, щоб ті 2 гігавати не обмежували... збільшити імпорт електроенергії в той же період. В результаті моделювання система фізично може існувати, якщо ми на 1,5 гігавата в цей же період зменшимо генерацію Енергоатома. І тому Олексій Олександрович згадав про Енергоатом і його ...*(Не чути)*

І також для розуміння картинки. Ці 6 годин, які ми обмежували ...*(Не чути)* не будуть. Але в результаті того, що ми обмежили Енергоатом, який в цю ж добу завантажуватися не може, йому заборонено регламентами, ми отримуємо десять годин дефіциту. Ці десять годин дефіциту потрібно покривати високоманерною генерацією, конкурси на які зараз проводиться. Треба розуміти, що 1,5 гігавата чи 1,4 гігавата високоманеврених і розвантаження Енергоатома дозволять нам фінансувати систему без розвантаження видає із збільшенням імпорту. І це дозволить якраз ціни понизити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Тобто ви говорите про те, що нам треба більше високоманевреної генерації, і тоді вона зможе покривати те, що недопокрито у пікові години.

ЗАЙЧЕНКО В.Б. Ну, мабуть, зняти ці обмеження, чи зобов'язання, на Енергоатом і на Укргідро по ПСО, чи знизити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А які... Давайте ми... професійна розмова. Як взагалі якісь зобов'язання по ПСО впливають на оптовий ринок електроенергії?

ЗАЙЧЕНКО В.Б. У них зменшиться обсяг продажу електроенергії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. На оптовий ринок це ніяк не впливає, в них нічого не зменшиться, вони цю електроенергію так чи інакше продають, а потім грошима вони компенсують різницю.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ясно. Просто ще додаю, останнє вже. Мені здається, що якщо ми будемо на це дивитися, що є ПСО, давайте нехай вдень електроенергія не дешевшає, там, і так далше, тоді треба розуміти: якщо це здається, що це буде трішки болючим зараз, тоді всі дивляться на ринку, бачать, що ціна вдень тримається, починають будувати, і через рік всі приходять до тієї ж проблеми, тільки ікс два, вона в два рази більшою буде, бо всі ще понабудовують тисячу мегават саме того, що будувати легко і на що є відповідні цінові сигнали.

Тому, як на мене, це краще сьогодні починати робити, аніж... Якщо у нас за минулий рік було мільярд гривень, ми витратили на неспожиту електроенергію, на обмеження, то в цьому році, я впевнений, що ми витратимо більше. Я готовий тут парі робити - о, є Бутенко Віталій

Григорович, ми з ним парі іноді робимо, - в цьому році буде більше ніж мільярд по обмеженнях, а в наступному році тоді буде ще більше по обмеженнях. І ми просто займаємося марнотратством, витрачаємо гроші, нібито вони в нас зайві є.

Прошу, Юрій Миколайович Бойко, а потім Олексій Юрійович Кучеренко.

БОЙКО Ю.М. Дуже дякую. Я постараюсь максимально коротко.

Почну з того, що, на мій погляд, Олексій Юрійович дуже хорошу сказав фразу на самісінькому початку комітету: давайте дивитися на цю всю проблематику під кутом ролі кожного учасника ринку, ну і, власне, тоді, можливо, легше буде робити правильні висновки.

Отже, у НАЕК, безумовно, в пріоритеті безпека постачання, тому, власне, і обмеження імпорту в години навіть максимального профіциту на ринку внутрішньому викликано було виключно тим, щоб уникнути технічного дефіциту в години вечірні максимум, який уже був би непокриваємий навіть з залученням максимально можливого імпорту.

З іншого боку, при підготовці в плані розвитку системи передачі десятилітніх НЕК "Укренерго" згенерував технічно оптимальний мікс генерації, який дозволяє забезпечувати електроенергією країну 24/7, 365 днів на рік без обмежень, і, власне, це мало би бути тим базисом для економічних сигналів, які акцентували би увагу на розвитку кожного типу генерації включно з відновлювальними. На сьогоднішній день, на жаль, це не лише тенденція цього року, значить, у нас іде розвиток не туди, у нас сонце перебудували, вітру недобудували, решта також відстає, плюс сюди наклалося, безумовно, величезне руйнування внаслідок ракетних обстрілів. Тому економічні стимули мали би відповідати якраз цьому звіту і тим цільовим задачам, які в цьому звіті підсвічені.

Що стосується ідеї знизити чи якось змінити, скажемо так, зонні коефіцієнти для побутових споживачів. Дивіться, висловлю свою суб'єктивну

точку зору – це ефекту жодного не дасть. Ефект дав би перехід від концепції двозонного обліку до тризонного. Але на моє просте переконання, на цю мить це поки що, я думаю, політично неможливо. Це точно призвело би до гарантованого підвищення платіжки побутового споживача, тому що ми розуміємо, що вечірні піки здебільшого формуються саме побутом. І економічно це був би дуже хороший і правильний крок, але політично в умовах війни, я думаю, що він поки що... Ми просто повинні розуміти, що він у нас є в арсеналі, але я впевнений, що таке рішення в найближчі кілька місяців не може бути прийняте.

Але що може бути прийняте, наприклад, я згоден, що проблема на сьогоднішній день в основному формується таким, я сказав би, галопируючим, так би мовити, темпом розвитку сонячної генерації. Це викликано, безумовно, тим, що це дуже дешева технологія на сьогоднішній день, дуже швидко і просто це все можна зробити, дуже дешевий вхід в цей сегмент. І тому для тих, хто принаймні хоче на ринок, можливо, варто подумати над законодавчою заборонаю введення нових СЕС без УЗЕ. Значить, це, мабуть, був би варіант. Що робити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Відразу вам дам відповідь. Я категорично проти законодавчих заборон. І давайте ми поменше будемо забороняти. Якщо на ринку встановлюються ціни, якщо той хто встановив прайс-кепи, їх нижні прайс-кепи не буде встановлювати, якщо не буде обмежуватися імпорт і у наша ціна буде нуль, ніхто тоді нічого не буде будувати, а заборону зробити, це що, зобов'язати...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Або...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можна я закінчу?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Уточнити. Заборона СЕС без?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Без УЗЕ.

БОЙКО Ю.М. ...накопичення енергії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А якщо ціни на ринку в тому числі через те, що закривають імпорт, встановлюються вдень високі і споживач переплачує, а в ті самі години у сусідніх країнах ціни нижчі, бувають в рази нижчі, то ми маємо заставити нашого споживача платити більше?

БОЙКО Ю.М. Буквально два речення, з вашого дозволу, щоб закінчити, я обіцяв, дуже коротко. Що стосується цін, я згоден, що ситуація ненормальна, і, мабуть, тут варто було б заслухати регулятора, тому що тільки він бачить цю картинку і він, власне, мав би зробити висновки, чи в ринковий спосіб встановлено ці ціни. Коли у нас період великого профіциту на ринку, ціна, м'яко кажучи, в рази перевищує аналогічну, якщо дивитись на відповідну годину у наших сусідів, це точно ненормально і це точно дерегуляція.

Але що стосується підходу до встановлення прайс-кепів, я би рекомендував би розглянути сезонний підхід. Тому що в період зимового гострого дефіцитного ринку та ситуація з прайс-кепами, яка існувала цієї зими, мені, відверто кажу, зрозуміло. На літо, мабуть, варто її переглянути і дійсно розширити ці коридори з допуском мінусових цін в години максимального профіциту і з суттєвим підняттям прайс-кепів у вечірні години для того, аби сформувати на період, коли цей ринок гостро не збалансований, сформувати правильні економічні сигнали.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Оце ринкова пропозиція. Ринкову пропозицію підтримати завжди легше, аніж адміністративну.

БОЙКО Ю.М. Андрій Михайлович, по забороні насправді також ринкова. Тому що у нас існує діючий парк СЕС, і коли ми продовжуємо встановлювати СЕС, цьому парку ми змушені по закону компенсувати навіть обмежену видачу електроенергії, тобто вони тушаться командою диспетчерів ...*(Не чути)* І якщо в той же час ми дозволяємо за рахунок, ще раз повторюсь, дешевизни технологій, швидкості монтажу будувати нові сонячні станції без жодних обмежень технічного характеру, ми проблематику поширюємо. Тому що...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не ми поширюємо, ми можемо розібратись, хто поширює. Але інвестори рахують і вміють рахувати гроші, ніхто не буде будувати, крім домашніх 30-кіловатних, там окремий "зелений" тариф є, він потрошку знижується, і там же їх будують дуже мало, бо до 2030 року воно закінчується. Всі інші, які працюють по ринку, не будуть будувати, бо вони вміють рахувати гроші. Якщо електроенергія дешева в денні години, нічого не буде будуватися, якщо вона по...

БОЙКО Ю.М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Правильно. А вона була дешева? Вона не була дешева.

БОЙКО Ю.М. У минулому році, давайте пригадаємо, літо було специфічне, ми ж там обмеження ввели, все практично ковталось.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Є цей березень у нас, є цей березень, коли уже були навіть великі профіцити, і в нас електроенергія денна була не зовсім дешева і в рази дорожча.

Олексій Юрійович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую. Дякую. Я піддам нової струи, бо воно вже... Я половину сприймаю, але я так, вибачте, ми весь час говоримо про інтереси інвесторів, ми дбаємо про інвесторів, вибачте, хай інвестори займаються своєю справою, але будь-який високорентабельний бізнес в результаті має хтось оплатити. І той споживач, який уже перевантажений, ніяких він інвесторів цих не потягне. І абсолютно я не збираюся жити інтересами інвесторів, розумієте. Я і так переконаний, що ви добре розумієте, особливо пан Брехт, що наробили з технічними умовами в 2015-2016 роках, як навідавали їх, скільки система могла дійсно з'їсти цих технічних умов, максимум всі оцінки давали на тоді 3 мегавати... 3 гігавати. 3 гігавати сонця і вітру максимум були всі розрахунки в Укренерго. Навідавали на 15 гігават, побудували, скільки там, 9 гігават. І ми до того періоду ще дійдемо і будемо аналізувати, хто, чому і як навідавав це. І ще мало того, що навідавали ці технічні умови, так ще "зелений" тариф назавжди і ще take or pay назавжди. Та ви що з глузду з'їхали, чи що? Хто ж це потягне, чи що? Рада, абсолютно вірно. Рада. Та Рада, яка збиралася, перша когорта Ради, лібертаріанці, в усіх органах, в усіх без виключення – міністерствах, регуляторах і рада. Тому це окрема буде розмова, буде у нас дискусія обов'язково.

А тепер в цій ситуації. Скажіть мені, будь ласка, спокійно, перше, я абсолютно погоджуюсь з паном Бойком, що на сьогодні треба, коли новий інвестор СЕС заходить, задає це питання, а навіщо він там потрібний, вибачте, в такому ринковому просторі? Андрій Михайлович каже, по ринку. Вибачте, ми на сьогодні констатуємо колапс ринку, тупик, і однозначно він зайшов в стопор цей ринок і ця модель. Тому казати, що по ринку там інвестор, та ні, треба ринок цей змінювати, враховуючи те, що наробили.

І тому в мене таке запитання. Скажіть, будь ласка, перше, а ви розглядає взагалі, бо ви тут вже, я розумію, Укренерго каже, а давайте ПСО знімемо. Давайте. Давайте 20 гривень встановимо для населення за кіловат-годину, воно все відрегулюється взагалі само, розумієте. Воно попит буде

настільки керований, що ви просто аплодувати будете, у нас буде такий надлишок електроенергії, тільки потім революція буде дуже швидко, ви ж розумієте.

І тому питання перше. Скажіть, будь ласка, а можна в принципі розглядати політично, юридично скасування механізму take or pay. От Андрій Михайлович, до вас питання, ваша точка зору? Погодьтеся, він на сьогодні абсолютно недоречний, як не мене, цей механізм. Я розумію, казати, закон, як він, зворотної сили не має. Ну наробили дурниць.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Готовий відповісти.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Це перше, якщо можливо.

Друге питання. Скажіть, будь ласка, ми ж маємо розуміти, да, що ми коли про СЕС говоримо, то ми маємо розрізняти СЕСи для самозабезпечення, і я це вітаю однозначно, для себе автономно працюю, знімай навантаження системи, це чудово, і СЕСи як активний споживач, який виходить на ринок і щось там хоче за 3 роки окупити свій бізнес. Чого раптом я йому буду цей бізнес окуповувати, та ще й зараз ми наступне буде у нас Фонд енергоефективності, ще й гранти дають мільйонні на цей бізнес так званий.

І тому я вважаю, що тут ці СЕСи треба розрізняти, що для одних і що для інших. Але, як на мене, зняття, ну досить гратися в цілі "зелені", ми і так дуже багато пільг дали "зеленим". Дуже багато. Я не в політичному плані маю на увазі, а в енергетичному. Але і я в цій ситуації перевантажувати зараз це і закладати в ціну споживача, причому що по ринку, що по регульованому сегменту, це найкоротший шлях до, вибачте, до вибуху, до колапсу економічного, в мене сумнівів в цьому немає. І тому я пропоную на зльоті це, так би мовити, дуже обережно до цього ставитися. Але на питання, якщо дасте відповідь, мені цікаво.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Take or pay. Був передбачений закон, відповідно до цього закону заключали контракти, і ми, здається, в 2020-му чи 2021 році вносили зміни до цього закону, там щось на 12,5 процента знизили цей "зелений" тариф.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Він там закладений.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Він там був, ми його не міняли. І постійно міняти як би закони – це неправильно.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Це ваша позиція.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Моя думка. Ми один раз до цього снаряду підійшли, що зробили, те зробили, але вже як би треба якось цивілізовано і стабільно жити, тим більше що ця генерація нам реально сильно помагала в періоди дефіцитів.

Далі. В чому ризик по суті? Ризик по суті, що після цього тих, хто збудував сонячні або вітроелектростанції, я не кажу, що так буде, це гіпотетично, гіпотетично Укренерго може обмежити назавжди і в нього генерації, виробітку не буде, відповідно електроенергію відпущено не буде, платити за що не буде. І той інвестор просто перестане отримувати виручку. Ясно, що я утрирую, мабуть, назавжди ні, але точно, що тоді обмежувати будуть...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. А там зараз як би, оскільки розуміють всі, що це коштує, то якось мінімально, а це ж далі можна подивитися, кого найдешевше обмежувати, бо на балансуєчому ринку є там якісь заявки, а тут

прямо безкоштовне може бути обмеження. Тому всіх інших можуть не обмежувати, а тільки тих почати обмежувати. І, умовно кажучи, електростанція може генерувати в 2 рази менше за рік, відповідно її виручка в 2 рази менше. Я не кажу, що так буде, я кажу, що цього будуть боятися. І це внесе велику конфлікту ситуацію...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Не 3 роки, а 5 окупність, нічого страшного.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні-ні, ми говоримо про ті, які були збудовані колись, яка там окупність...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. В нас були ті дискусії тут до 21-го року, ви, мабуть, їх пам'ятаєте. Це перше.

Друге. Ви говорите, що ті, хто для власного споживання виробляє, зняв навантаження на енергосистему – молодець, виробляй. По суті ситуація ж та сама, нема навантаження в обідні години на енергосистему, а навпаки, є бажання, щоб забирали цю електроенергію з енергосистеми. Тому, якщо хтось збудував для себе в обідні години і перестав купляти з мережі, то в мережі профіцит збільшився. То ситуація як би та сама, нам треба і попит додатковий щоб ішов, тому, якщо він вже там надлишки якісь там пару процентів видає...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Погоджуюсь, но це дві різні моделі, погодьтеся.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Одна справа, коли пасивний там, по-іншому диспетчеризація має бути, коли активний і ще й учасник ринку, там, ну, на

нього треба витратитися, і це, ну, чи стати учасником ринку, як пан Бойко правильно каже. Вхід дуже простий: заходь, хто хочеш, відкривай, хто хочеш, а ми тільки вас будемо диспетчеризувати. Ну, от бачимо, як воно відбувається.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І по суті, коли ви кажете, нам треба не надавати пільги для "зелених". Сто процентів не треба, і зараз ті пільги ніхто і не дає. Зараз ситуація в тому, що навіть по ринку без пільг, якщо, наприклад, особливо промислове підприємство в себе будують, то без будь-яких пільг в них хороша окупність є. І по суті єдина пільга, яка існує, це те, що у нас на ринку в обідні години тримається висока ціна. Оце та пільга, і вони на цьому катаються, вони як би це бачать і цим користуються, і тому це роблять.

Тому все-таки, мені здається, що Юрій Миколайович тут сказав, що хоча би, якщо в зимовий період страшноувато, то, можливо, осінній, весняний, літній, осінній, щоб ці прайс-кепи так не зажимали ринок, тому що вони просто перекошують його і породжують нові проблеми на майбутнє.

А так, в принципі, да, треба шукати способи, як балансувати. Можливо, учасники ринку тут ще нам скажуть якусь думку. Максим Миколайович, ви, а потім Віталій Григорович Бутенко і потім Вікторія Олександрівна Гриб.

ХЛАПУК М.М. Доброго дня, шановні колеги. Максим Хлапук.

Хотів перш за все зазначити, що комітет... Шановні колеги, пане голову, перший заступник! Комітет точно не є противником "зеленої" енергетики, а навпаки. Тому що ми розуміємо, що "зелена" енергетика – це перш за все відмова від викопного палива, відмова і від російського газу, і певне задання тренду для всього світу, що ми турбуємося про певні цінності і речі, які допомагають зберігати нашу енергонезалежність.

Водночас комітет мав би турбуватися про баланс між інтересами і споживачів, і виробників, і самої баланс енергосистеми. Те, що ми зараз

бачимо, те, що ринок не справляється з правильним балансуванням енергосистеми. І тому певні особи, учасники цих процесів, які не наділені повноваженнями втручатися в ринок, регулюють де-факто цей ринок, посиляючись на безпеку постачання так чи інакше.

Тут можна тільки дискутувати, навіщо ми це зробили або ви це зробили. Для того, щоби знизити тягар фінансового навантаження на Укренерго для того, щоби потім не виплачувати те, що... не збільшувати боргові зобов'язання, чи справді забезпечити сталість енергосистеми і не відключати споживачів побутових, що, на щастя, не відбувалося, і, я сподіваюся, що це літо ми також пройдемо без відключень.

Задача комітету – це знайти правильний баланс між ринковим регулюванням і неринковим регулюванням і дати інвесторам всім правильні сигнали. Перше – правильний ринковий сигнал. Друге – стабільність. Чому голова комітету, я перепрошую, що я за вас кажу, проти внесення змін до закону? Я думаю, що турбуючись про інвестора і про репутацію законодавця, що сьогодні ми вирішили по-одному зробити, завтра хтось до нас прийшов – ми вирішили змінити регулювання. Так воно не має працювати. Держава має прийняти один раз закон на 10 років, і тоді інвестор буде розуміти, як він буде діяти впродовж багатьох років.

Саме тому ми маємо приймати наше рішення зважено. Саме тому ми маємо турбуватися перш за все і про споживачів для того, щоби ми розуміли, яка ціна буде для побутових, для непобутових споживачів. Питання встановлення лічильників. З ринку природного газу можу сказати, що це майже нереально – забезпечити всіх лічильниками, змінити, куди ми будемо, в який тариф ми будемо закладати зміну лічильників. Я не знаю, чи я зможу дозволити отак легко вийняти гроші і змінити двозонний лічильник, яким зараз користуюся, в тризонний лічильник там з автоматичною передачею...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. В квартирі чи в будинку?

ХЛАПУК М.М. В квартирі, в квартирі.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. *(Не чути)*

ХЛАПУК М.М. Ну, в будь-якому випадку.

Тому пропоную, справді, пропоную послухати інших учасників ринку. І пропоную визначити межі відповідальності кожного суб'єкта, хто відповідає за ринок, ринкове регулювання, хто відповідає за безпеку постачання. І якщо ми змушені, наприклад, діяти в умовах верхніх прайс-кепів, то так званий нижній прайс-кеп, напевно, це є не до кінця правомірним втручанням в роботу ринку, яких потрібно уникати. Але потрібно зрозуміти, яку ціну буде платити суспільство, якщо ми дозволимо ціні в денні години піти вниз невід'ємний. Який борг Укренерго має поррахувати, скільки Укренерго буде зобов'язане платити знову ж таки "зеленій" енергетиці, звідки ці гроші будуть братися. Чи зможе система далі покривати, не накопичувати борги.

І ще одну ремарку хотів би сказати, що електроенергетика - це не тільки електроенергетика, тут ми зайдемо і в ринок природного газу. Простий приклад. Коли ми кажемо, що ми можемо збільшити рентабельність газової маневрової генерації, ми маємо зрозуміти, що зараз газова манєврова генерація отримує газ по ПСО, по фіксованій ціні. Вона не є ринковою. І крім того знаю, що окремі 16500 ...

_____ *(Не чути)*

ХЛАПУК М.М. 222-а. Є наміри ще знизити ту ціну. Тому втручаючись в роботу одного ринку, ми маємо забезпечити вільне і правильне ціноутворення для всіх суб'єктів суміжних ринків. І знову ж таки діяти в умовах перш за все інтересів громадян України. Щоб ми розуміли, як цінові

регулювання будуть впливати на різні сектори економіки і на кінцевого споживача.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я не думаю, що якщо там ціни підуть у від'ємні зони чи якісь години будуть з від'ємними цінами, що це прямо якісь додаткові затрати для суспільства чи так далі.

Коли таке буде, багато учасників ринку, а у зв'язку з подешевленням технологій, я думаю, вони тільки чекають якогось імпульсу, подивляться на таку технологію, як Energy Storage, і відповідно цю електроенергію можна абсорбувати в денні години і видати у вечірні тоді, коли вона потрібна. І коли ми обговорювали сонячні електростанції, такий трошки був такий негатив, я насправді, у мене немає негативного відношення, я вважаю, що сонячні електростанції – це частина вирішення проблеми. Але правила – лише частина вирішення проблеми. Тому що в моєму ідеальному світі ця сонячна електростанція плюс Storage. Вона генерує вдень, накопичила – ввечері в енергосистему віддала.

Але що для того має бути, який стимул? Перше. Це денна електроенергія має бути такою дешевою, щоб її було не вигідно продавати в ринок. Друге. А вечірня має бути настільки дорогою, щоб було вигідно десь її потримати цю електроенергію і ввечері вводити в ринок.

І якщо у нас ті всі СЕСи, а там, ви кажете правильно, бізнес, це рентабельні, вони заробляють, в них є якісь доходи, прибутки. Ці доходи, прибутки, допускаємо, кожна СЕС в ідеальній ситуації направляє на покупку Storage, і ті всі СЕС стають СЕС плюс Storage, і в нас в енергосистемі більшість проблем може бути вирішена з цими перекосами, дефіцитами/профіцитами. Окрім там морозів в січні і в грудні. Але знову ж таки цього не буде, поки не буде цінового сигналу, цінового імпульсу, що робить це, це вам вигідно.

Прошу, Інна Романівна Совсун, потім Вікторія Олександрівна Гриб, а потім Андрій Вікторович Жупанин, а потім Віталій Григорович Бутенко.

СОВСУН І.Р. Дякую, Андрій Михайлович.

У мене два запитання, мабуть, до Олексія Брехта, тому що він про це згадував. Вже говорили про побутових споживачів, які поставили собі багато сонця. Я так розумію, що ви точної цифри зараз, якщо вони не підключені до мережі, то ви їх не бачите і не знаєте. І питання в тому, чи можна якимось чином...

БРЕХТ О.О. Бачимо, сто відсотків.

СОВСУН І.Р. А якщо вони не підключені?

БРЕХТ О.О. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мається на увазі домашні 30-кіловатні СЕС.

СОВСУН І.Р. Да. І мені цікаво, бо ви говорили про те, що коли було потепління 7-8 березня, то скоротилося споживання дуже різко. Чи є розуміння, який відсоток цього скорочення споживання, це було, власне, тому що люди включили власні домашні СЕС, а які, це просто тому, що менша потреба була.

Друге питання. Ви говорили про експорт, про те, що ви б хотіли, щоб експорт збільшився. А яку частку експорту ми зараз використовуємо з дозволених потужностей, є у вас ці цифри?

Дякую.

БРЕХТ О.О. Да. Пані Інна, дякую за запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Секундочку. Олексій, яку частку і в які години, що важливо, в які години: чи це ніч, чи день?

СОВСУН І.Р. Да, дякую.

БРЕХТ О.О. Значить, дивіться, це дуже гарне запитання, і тут я, власне кажучи, хотів би акцентувати увагу саме на профілі нашого ринку. Тому що коли ми говоримо, що він, можливо, не зовсім правильний, от в цій частині – а у нас останні декілька тижнів дуже правильні, як кажуть, профілі роботи міждержавного перетину, – у нас в нічні години і в денні години є експорт електричної енергії, а в години ранкового і вечірнього максимуму є імпорт електричної енергії.

Останні декілька тижнів були періоди, коли ми експортний перетин використовувати на максимум, на 550 доступних кіловат. Ну, звичайно, імпорт ми використовуємо дещо менше, більше було взимку. А в цілому ми за рахунок імпорту електричної енергії за минулий рік майже 16 відсотків електричної енергії, загально спожитої електричної енергії завели в країну, і це дуже значна величина.

Відповідно я би точно хотів би, щоб у нас на сьогоднішній день не 550 доступної потужності інтерконекторів було на експорт, а хоча б 1550 мегават. І в даному випадку ми б могли використовувати надлишки цих потужностей для того, щоб експортувати цю електричну енергію. Це насправді дуже хороший спосіб, яким чином позбуватися в певні години доби профіциту електричної енергії.

Що стосується 7, 8, 9-го числа, ну, на мою думку, щонайменше гігават потужності ми втратили за рахунок зменшення, власне кажучи, споживання електричної енергії. Це не тільки зменшення споживання побутом, але і зменшення споживання тими самими підприємствами теплокомуненерго, які при 20-градусній температурі навколишнього середовища точно припиняли

або призупиняли виробництво теплової енергії для того, щоб зайвий раз не витратити газ. Ми самі знаємо, яка ситуація в цьому відношенні.

Ну і, звісно, як мінімум 700-800 мегават додатково ми мали потужностей, які вироблялись сонячними електростанціями, побутовими сонячними електростанціями, додатково формуючи профіцит електричної енергії в мережі.

Дякую.

СОВСУН І.Р. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Вікторія Олександрівна Гриб.

ГРИБ В.О. Нарешті, Андрію Михайловичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Та в мене мікрофон був виключений просто.

ГРИБ В.О. Ви мене постійно перенаправляли.

Колеги, дякую за сьогоднішню зустріч. Я зараз в Берліні дуже багато спілкуюся з нашими німецькими партнерами. І, знаєте, що мене трошки лякає, те, що вони зараз дивляться, що в Україні вони будуть допомагати розвивати якраз сонячну енергетику. І я так думаю, що нам необхідно на це звернути увагу, тому що сонця дійсно вже забагато буває. Нам потрібно якось краще і більш ефективно витратити кошти донорів. Це по-перше.

По-друге. Коли ми говоримо про те, що 7-8 березня у нас було забагато електричної енергії, то 7-8 березня - це абсолютно нетипова ситуація. Бо влітку, якщо буде жара, то нам тако і в денний період може не вистачити електричної енергії. Якщо говорити скасування прайс-кепів, то мені здається, в першу чергу необхідно все ж таки ...*(Не чути)* якщо ми дбаємо дійсно про енергетичну безпеку. Тому що енергетична енергія ...*(Не чути)* просто не вистачає, і от тоді якраз в нас і є проблема з тим, щоб до нас заходили

імпортери. Ну, і про збільшення кількості інтерконекторів, тут абсолютно вірно, підтримую пана Олексія Брехта, що нам необхідно це робити.

Пне Олексію, до вас зараз питання. Скажіть мені, будь ласка, коли ми зараз маємо цих дуже багато споживачів, які дійсно мають свої сонячні станції, і вони зараз всі дуже хочуть, і, до речі, на рівні муніципалітетів ...*(Не чути)* якісь є зобов'язання, обов'язки, а не тільки права віддавати. Але, коли зараз така велика кількість дуже маленьких, вони вам... ну, як на вас впливають? Бо коли я розмовляю з обленерго, вони кажуть, це просто головний біль такий страшний ... *(Не чути)* на обленерго накладаються оці всі перепади кількісні і таке інше. Що ви з цього приводу думаєте?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

БРЕХТ О.О. Дякую, пані Вікторія.

Для операторів системи розподілу це дійсно певна проблематика, оскільки воно пов'язано з адмініструванням цих процесів: облік, видача технічних умов, їх фіксацій і так далі, і тому подібне. Ми насправді як Оператор системи передачі не бачимо, що 10, 15, 20 ...*(Не чути)* ми бачимо загальну величину додаткових обсягів потужності об'єктів електричної енергії, які з'являються в певні періоди годин на профіциті в умовах ...*(Не чути)* сонячної активності, з'являються як додатковий обсяг виробу ... *(Не чути)*

Але, звісно, те, що казав Юрій Миколайович, ми говоримо про те, що у нас є розуміння кластеру об'єктів, яких ми бачимо, і коли з'являється додатковий виробіток електричної енергії ...*(Не чути)* станціями, ми сприймаємо це як загальне зменшення рівня споживання електричної енергії, додатковий обсяг виробництва. ...*(Не чути)* тобто збільшення ...*(Не чути)* графіку виробництва і споживання електричної енергії, власне кажучи, оті

проблеми, про які ми говорили, починаючи з самого початку сьогоднішньої наради.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Андрій Вікторович.

ГРИБ В.О. Обленерго було б добре також почути, що вони з цього приводу думають, тому що в них це дуже великий головний біль.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сьогодні немає їх, не запрошували по цьому питанню. Якимось чином буде іншим разом чи в письмовому вигляді запитати їхню позицію.

Прошу, Жупанин Андрій Вікторович.

ЖУПАНИН А.В. Доброго дня, колеги! Знаєте, слухаю годину, в мене відчуття, таке склалося враження, що в нас сьогодні якийсь титульний спонсор засідання комітету – це компанія з продажу батарейок. Вже кілька разів звучало: промислові батарейки, накопичувачі. Я, чесно кажучи, не розумію, в чому претензія до Укренерго в цьому контексті. В нас за годину не виступав ніхто з НКРЕКП. Якщо ми говоримо, що у нас є проблеми з роботою ринку, то мені здається, що перші, з кого потрібно питати, це представників НКРЕКП.

Чесно кажучи, з Укренерго є про що поговорити. Я би просив голову комітету також підняти ці питання, можливо, в окремій зустрічі можна поговорити про збитки, які якраз зафіксовані в останній фінансовій звітності, звідки вони походять, які причини, про те, як планують розраховуватися зі своїми боргами на ринку. Також що відбувається з дефолтом, тому що є різна інформація, що держатель облігацій начебто не погоджується на умови, і є проблеми з регулюванням і з виходу з дефолту.

А якщо ми хотіли би дійсно послати сингал, що нам не треба будувати сонця, тут повністю підтримую Олексія Юрійовича, потрібно відмовлятися від механізму take or pay. Я думаю, що як тільки ми від нього відмовимось, то зразу бажання будувати додаткове сонце, воно сильно впаде.

А говорячи про те, чи можна якимось чином відбити бажання у підприємств встановлювати собі власну генерацію, то я сумніваюсь, тому що навіть в години, коли дуже низька ціна на електроенергію на ринку, вони економлять на розподілі. До прикладу, неодноразово вже рахували для компаній Закарпатської області, економія на розподіл складає з ПДВ 2,80 гривень за кіловат/годину при будь-якій ціні за електроенергію в будь-яку годину для них це привабливо ставити собі сонячну генерацію.

Тому, якщо хочемо слати сигнали, підтримую Олексія Юрійовича, нам потрібно скасовувати оплату за ті години, коли електроенергію не виробляють. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А чому ви думаєте, що тоді нові не будуть будуватися сонячні електростанції промислові?

ЖУПАНИН А.В. Тому що вони побачать, що вони будуть продавати тільки тоді, коли цю електроенергію будуть купувати, от і все. Це їм потенційно абсолютно зіб'є фінансову модель. Тому що появиться незрозуміле джерело доходу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Андрій Вікторович, для нових електростанцій, які будуть будуватися, немає take or pay, тому що take or pay існує тільки при "зеленому" тарифі. Для нових електростанцій "зелений" тариф вже не видається. Тому take or pay діє тільки для тих, хто вже збудований і хто має "зелений" тариф. Тому це не вплине ніяк на рішення по будівництву нових станцій сонячних.

ЖУПАНИН А.В. Мені здається, що у нас є багато ще технічних умов, які видані вже під існуючі "зелені" тарифи, і ці якраз проєкти десь добудовують це, перекупувають право на будівництво і добудовують це. Для них можемо скасувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все одно вони "зелений" тариф не отримають і take or pay не отримають, тому що там дата введення в експлуатацію має значення, а не технічні умови.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. А яка дата?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Там було до... по крупних було щось до кінця 22-го року, по дрібних було до кінця 23-го року, по-моєму щось таке. *(Шум у залі)* НКРЕКП видає, коли є дата введення в експлуатацію, і воно видавало загальні тарифи. На сьогоднішній день вони не видаються. А стосовно спонсора, то ще може хіба що газовидобувні ще в нас є, тому що газові електростанції теж згадувалися у вечірні години, щоб покривалася економіка газових електростанцій, то теж там є питання з вечірніми прайс-кепами.

Прошу, Бутенко Віталій Григорович.

БУТЕНКО В.Г. Дякую.

Як погляд з ринку. Будь-який ринок – це є система. Енергетичний ринок – це досить складна система. Будь-яка система вона приречена на колапс, якщо в неї не працюють самокоригуючі механізми.

Дискусії, які сьогодні я спостерігаю і раніше, вони навколо ручного якогось втручання через якісь неринкові механізми, яким чином ми можемо, як скоригувати. І як це було засвідчено колегами, кожного року воно стає все гірше і гірше, і гірше. І мені здається, що саме через брак ринкових, самокоригуючих механізмів у нашому ринку ми, власне, і кожного року думаємо, що з цим далі робити. Але складається таке враження, що ми як ті

батьки, у нас дитина вже підросла, але ми боїмося її випустити на вулицю, бо там може хулігани якісь бігають і щось стане.

То мені, власне, здається, що один напрямок, який нам обов'язково треба не боятися починати робити, – це створювати ці ринкові самокоригуючі механізми. І прайс-кепи, ну, це перше, що воно на себе звертає увагу, збільшити їх, відмінити їх навіть, тобто дозволити ринковим силам для рівняння фізики, економіки воно вже більш синхронно, де ціна продукту в будь-яку годину визначається не якимось адміністративним рішенням, а саме балансом попиту і пропозиції, яка визначається, тобто якщо його продукту надати багато, ціна повинна йти вниз, якщо його бракує, не повинні бути якісь обмеження. Ну, це такі базові речі, це є самокоригуючі механізми, це один із багатьох, починати треба рухатися туди. Звичайно, що в короткий проміжок часу будуть якісь такі шоківі ситуації, але, якщо ми говоримо про якісь сигнали для інвесторів, сигнали для учасників ринку, оце якраз будуть сигнали, де вони розуміють, що саме рівняння попиту і пропозиції при існуючому балансі системи і є тою силою, яка дозволить щось прогнозувати і формувати свою інвестиційну і торгову стратегію.

Якщо ми цього робити не будемо, то ми можемо зустрічатися щокварталу і дивитися, там трохи підшаманити, там щось трохи зробити, але все рівно вийде те на те. Оце, мені здається, що на сьогоднішній день нам бракує. Коли ми запускали ринок, було багато невпевненості, які він буде працювати, у зв'язку з цим була така safety net побудовано через прайс-кепи регуляторні ...*(Не чути* було якось зрозуміло. Ну сьогодні вже ми розуміємо, що це вже неефективно, це працює проти ринку і треба врятувати цей ринок.

Тому моя загальна позиція і як перший крок, власне, я, звичайно, що підтримую ініціативу, давайте почнемо з прайс-кепів. І не хвилюватися дуже сильно, якщо будуть якісь, в коротку якісь можливі такі шоківі ситуації, тому що ринок себе відкоригує, інвестори себе відкоригують. І починати рухатися далі. Тому що цей цикл цього коригування, він відрізняється від

циклу реагування на рівні регулятора, на рівні адміністративному. Але це буде в цілому сприйняте як досвід такий здоровий сигнал і для існуючих гравців, і для потенціальних інвесторів.

Давайте дивитися, у нас уже введений REMIT і починає він працювати, давайте дивитися, як зловживання з ринку контролювати, це правильно робити, да. Давайте фокусуватися, може, стимуляція попиту, це правильно, але давайте не влізати в ринок і намагатися визначати, а що є справедливо чи несправедливо. Тому що це неможливо зробити, це чорний ящик, це квантова фізика...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ясно. Дякую.

Олексій Юрійович, запитання.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую. Дякую, пан Бутенко. Чудовий такий фрагмент лекцій. Я вам просто як товариш раджу в школу до Милованова туди, там ліберального, там чудові ці лекції будуть один одному, ринок все розрулить, ринок, невидима рука ринку все вирішить, це все розповідайте далі. Я єдине, трошки здивувався, якби це розповідав нам якийсь приватний трейдер, я би ще це зрозумів. Я вибачаюсь, а ви в якій компанії працюєте? Ви ж державна, якщо я не помиляюсь. У вас контракт з ким, хто на роботу брав? Ні, ну, це представник... керівник державної компанії державного трейдера, то тоді узгодьте на рівні держави. Да, вас хто міністр брав там на роботу, міністерство чи якимось там, узгодьте там цю позицію. І хай уряд виходить з позицією повної лібералізації, скасування прайс-кепів. Одночасно прохання: промоделюйте нарешті хоч на якомусь адекватному рівні свої дії і скажіть, яка за вашими оцінками вашого моделювання буде ціна на цьому ринку для населення, для не населення. Оскільки... Ні, ну хай промоделює. Бо ви ж чудові фахівці, ви вже наробили справ у 2015 році, я ще раз кажу, з ринком, потім з 2019-го новий ринок запустили. Ми зараз бачимо результати наслідків.

Тому ще раз, я розумію, дякую за цю лекцію. Бажано, щоб урядові структури однією командою виступали, да, однією, тоді хоч якось буде там якась корекція. І ще раз підкреслюю, що в цій ситуації, яка є на сьогодні в Україні, я розумію, що ми не можемо давати задню по цьому ринку, але казати, що зараз все скасувати і ми виходимо на повну ліберальну модель – ну спробуйте, мені самому цікаво.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Спасибі вам, що ви сказали свою думку. Тому що ми тут прийшли, щоб обмінятися думками, і це нормально, коли люди...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. ...невидимая рука ринку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну я ж вас не перебивав.

Тому в кожного є своя думка, він її висловлює як уміє, хтось більш красноречиво, а хтось менш...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Андрій Михайлович, дуже важливо.

Скажіть, будь ласка, пан Бутенко, от ви як трейдер, дійсно, я вас поважаю, ви фахова людина, ви, дійсно, якби приватна була компанія, взагалі питань б питань не було. Скажіть, я за останні тижні почитав інформацію, здається, в тому числі у вас, у Маляра з ДТЕК, от якісь жахливі речі відбуваються саме на ринках в тій же самій Великій Британії, що обмеження катастрофічне в них не йде. Вони переплачують за рік 2 мільярди фунтів стерлінгів саме "зеленим", саме сонячним станціям із-за того, що неправильно їх спроектували, і вітро і сонячним там... 2 мільярди. Вони б'ють в набат, бо, дійсно, вони неправильно запустилися і нам треба на них подивитися і зрозуміти, що ринок сам собі не відрегулює все це. І їх досвід зараз дуже цікавий зараз буде.

Вибачте за таку ремарку. Треба його...

БУТЕНКО В.Г. Це питання до мене чи це просто ремарка?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Це ремарка така, ремарка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ваша оцінка ситуації в Великій Британії, про яку написав Дмитро Маляр. Будемо цитувати тут фейсбук-публікації.

БУТЕНКО В.Г. . Я читаю...*(Не чути)* Маляра, мабуть. Зараз, в мене дуже багато як в людини, яка очолює державну компанію...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви не читали його пост?

БУТЕНКО В.Г. Ні, не читав.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо не читали, то ви не зможете прокоментувати.

БУТЕНКО В.Г. Не зможу прокоментувати. Але я хочу сказати, що сила демократії в тому, що кожен висловлює свою, я наголошую, професійну думку. І яку організацію хто представляє, ми всі тут професіонали, тому я дякую, пане Андрію, за можливість саме висловити свою професійну думку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую. Безумовно. Всі мають висловлювати думку, тому що інакше який сенс, якщо ми будемо боятися сказати один одному те, що ми думаємо. Тоді обговорення якби втрачає свій сенс.

Тому прошу регулятор, член НКРЕКП пан Руслан Слободян. Прошу, вам слово.

СЛОБОДЯН Р.О. Дякую.

Шановний Андрій Михайлович, шановні народні депутати і учасники цього зібрання! Теж висловлю декілька думок. Почну з прайс-кепів. Все-таки, на мою думку, їх роль у цій ситуації певною мірою перебільшена, особливо що стосується нижнього прайс-кепу. Нагадаю, що він встановлений на рівні 10 гривень на РДН/ВДР за мегават-годину. І ще я не пригадую, щоб у нас ціна хоч приблизно наблизилася до цього показника. Вона там опускалась десь до рівня 1,5 тисячі, але до 10 гривень точно не підходила.

Щодо вечірнього, то там, дійсно, ввечері ціни десь біля цього показника іноді наближаються.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це за який період вона не підходила, що ви так впевнено говорите, що 1,5 тисячі і нижче не було. Це за який період ви говорите?

СЛОБОДЯН Р.О. Зокрема, і за березень дивлюся. До 10 гривень точно не наближалась.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо ви подивитесь за п'ять років, то побачите, що не 1,5 тисячі найнижча ціна.

СЛОБОДЯН Р.О. Так, я розумію. Дійсно, тут є... Дійсно, нам треба рухатись в тому напрямку, який зараз є в Європі, дійсно, бути готовими до того, що мають бути і від'ємні ціни на цьому ринку.

Далі. Ситуація, яка склалась у нас, вона також зараз активно обговорюється в Європі, вони теж мають подібну проблему, особливо вже і з від'ємними цінами. І тому розглядається воно зараз у таких напрямках. По-перше, активно обговорюється уже сама ідея відмови від подальшої підтримки "зеленої" генерації, оскільки це вже ніби як пройдений етап. І більше того, приходять до висновку, що підтримувати певні сегменти потрібно, але, напевно, вже трохи інші, наприклад, ті ж самі storage,

розвиток, а також, можливо, і певні уже види традиційної енергетики, в першу чергу високоманеврені. Це ще, наскільки мені відомо, не реалізовано, але уже активно обговорюється.

Крім того, управління попитом, те, що вже Олексій Олександрович озвучував, я його трошки розвину далі. На цю ситуацію можуть як позитивно впливати не лише електромобілі, а також і бойлери, кондиціонери. І, наприклад, спілкуючись з регуляторами інших країн, зокрема і з грецьким, бачу, що вони у себе запроваджують таку гнучку модель тарифів, в тому числі і для населення, тобто дають вибір чимось схоже як у нас тарифи для мобільних операторів. Споживач має можливість обрати між фіксованим тарифом і гнучким, причому він гнучкий настільки, що там немає чітко зафіксованих зон, дві зони, три зони, а отримують цілком гнучкий тариф, у якому в різні дні може бути різна ціна впродовж різної кількості годин залежно від ситуації. Якщо споживачу не сподобається, він може від цього тарифу відмовитися, але таким чином стимулюється саме здатність споживача активно використовувати навантаження в певні години. Це також на рівні поки що експериментальних проєктів, але воно уже є і там обов'язково наявність розумного лічильника. А далі споживач, це навіть у нас уже зараз досить така поширена історія, що споживач встановлює розумну розетку на той самий бойлер і там уже програмує, в які години той бойлер буде використовуватись.

Також щодо інтерконекторів. Це теж однозначно треба рухати вперед, причому звертаю увагу, що фізично ці інтерконектори у нас є, але вони використовуються несиметрично, на імпорт маємо 2 тисячі 100 мегават, на експорт 550. І тут однозначно треба домовлятися з нашими країнами-сусідами збільшувати цю величину. Тут теж можуть бути дискусії, а чи ми часто наближаємося до навіть існуючої величини 550 мегават на експорт, можливо, і не часто, але нерідко бувають також ситуації, коли ми надаємо аварійну допомогу нашим сусідам на певні величини потужності, тому однозначно цю величину треба збільшувати, тим більше, що сонце...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чекайте, почекайте секундочку, чи наближаємося, чи не наближаємося, а якщо у нас, в якусь годину у нас ціна електроенергії 2 гривні, а в Європі вона 1 гривню і в нас профіцит, це денна година, тоді від нас експорт піде в Європу чи не піде?

СЛОБОДЯН Р.О. Ймовірно, може піти, але можуть бути також ситуації, у нас не завжди однакова погода навіть з Європою, у нас можуть бути сонячні дні, а в Європі уже хмарно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Причому тут сонячні чи несонячні? Якщо у нас 2, а там 1, немає значення яка погода, я вже сказав, яка ціна склалася. У нас 2 гривні...

СЛОБОДЯН Р.О. Так, звичайно. Може бути різна ціна.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ... там 1 гривня. Вона є, вже в припущеннях вона є, і правильна відповідь тут, щоб не юлити, вона говорить, що експорт не піде при таких цінах. Експорт іде з країни, де дешевше, в країну, де дорожче.

СЛОБОДЯН Р.О. Згоден. Але бувають ситуації навпаки, як я вже сказав, коли погода в Європі хмарна, а тим більше якщо там десь також же бувають ситуації, що десь виходить заплановано чи не заплановано якісь блоки великі потужності традиційної енергетики, тому технічно таку можливість потрібно відкрити.

Так, ну, це якщо коротко, то в мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

А на сьогоднішній день для споживачів пропонується тризонні лічильники? Тризонний облік, тризонні тарифи? Побутових.

СЛОБОДЯН Р.О. Для юридичних...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, для побутових споживачів.

СЛОБОДЯН Р.О. Для побутових – ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Для побутових не пропонується тризонні лічильники, тільки двозонні?

СЛОБОДЯН Р.О. Тільки двозонні.

КУЧЕРНКО О.Ю. А взагалі це було б доцільно для побутових ввести, у яких великий обсяг, якщо там дійсно, там котеджі, там будинки і все? Ну, вони би ставили за свій рахунок, мені здається, але би вже, ну... І, до речі, я звертаю увагу, переконаний, що так само, як в будь-якій сфері енергетичній комунальній, от ми 150 тисяч візьмемо оцих побутових, які будуть споживати по обсягу, дуже великий обсяг, мінімум там буде чверть, мабуть, від населення. Розумієте?

СЛОБОДЯН Р.О. Логіка цілком правильна, я погоджуюся. Але навіть із історією застосування цього тарифу в минулому, ну, на мою думку тризонний тариф серед населення, він не був популярним ніколи.

Тому, на мою думку, потрібно іти далі і, можливо, орієнтуватися на ті, скажімо, експерименти, які здійснюються в Європі, і ставити, давати таку опцію абсолютно гнучкого тарифу, який може охоплювати там різні ціни в різні години.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, тризонний облік і тризонні лічильники для населення існують, для побутових споживачів існують. Відповідно, якщо

вони існують, далі питання коефіцієнтів: чи вони привабливі, чи вони непривабливі. Якщо, наприклад, в ньому поставити, що в денні години там з 11:00 до 15:00 в нього буде понижуючий коефіцієнт там 0,4 і відповідно він буде платити більше, ніж в два рази дешевше, то є ймовірність, мабуть, є можливість якійсь попит перетягнути, щоб цей попит забрав якусь надлишкову електроенергію, яка вдень виникає в енергосистемі. Того, на мою думку, над цим питанням можна подумати. А далі все одно ОСРи обленерго за рахунок інвестпрограм міняють ці лічильники, зараз міняють на двохзонні. Якщо буде отака от якась нова політика чи нова програма, то ОСРи можуть просто лічильники міняти не на двохзонні, а на трьохзонні за рахунок своєї інвестпрограми. І споживачу це, по-моєму, нічого не коштує, якщо це за рахунок інвестпрограми робиться. Якщо це не за рахунок інвестпрограми, то там ціна питання, по-моєму, щось пару тисяч гривень чи... Але воно окупляється там за рік, за два, за пару років воно окупляється. Тому це може мати сенс, на мою думку, і можливо Регулятору є сенс поррахувати, чи воно так може працювати, чи не може.

СЛОБОДЯН Р.О. Технічно це має сенс, але тут звертаю увагу на те, що з точки зору лічильника, смарт-лічильника, це лише питання параметризації, це той самий лічильник, його можна запараметризувати хоч на 2 зони, хоч на 3, хоч на 24. Тому все-таки, на мою думку, доцільно рухатись далі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так тоді взагалі отримується, просто якщо ви ставите коефіцієнти, які будуть цікаві, і для енергосистеми знайти якісь баланс такий, що вони цікаві і для енергосистеми, щоб попит витягувався в обідні години, і вони цікаві для споживача, що споживач бачить, що він так зможе якось там змістити, хтось, хто є вдома в обід, наприклад. Ясно, що якщо людей вдома немає вдень, то... Можливо, тоді запропонувати якийсь такий продукт, щоб люди почали цю електроенергію забирати. Відповідно якщо вони включили там пральну машину вдень, то вони не будуть її включати вже ввечері. Або

бойлер, якщо включили вдень, ввечері вже можуть тоді тримати виключеним. Як варіант. Ну, подумати. Це ви незалежний регулятор, подумайте, можливо можна там якесь таке рішення знайти.

СЛОБОДЯН Р.О. Так, дійсно, це питання опрацюємо. Одразу перепрошую, хочу вибачитися, не зовсім вірну інформацію вказав. Можливість застосувати тризонний облік для побутових споживачів є вже зараз.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Що ви думаєте про ідею, яку висловив сьогодні Юрій Миколайович Бойко, щоб, да, зима, там прайс-кепи, там можуть бути якісь дефіцити, може бути якась там нестабільна ситуація, а на весняно-осінній період спробувати в якомусь безпечному режимі попрацювати без прайс-кепів, що верхніх, що нижніх?

СЛОБОДЯН Р.О. На мою думку, цю ідею точно не варто відкидати. Подумаємо, порахуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Добре. Дякую вам.

Якщо є ще щось додати, то додайте, якщо ні, то тоді пан Олександр Гавва був на зв'язку. Цікаво, що він як і експерт, і директор "Оператора ринку", думає про ці проблеми, які ми сьогодні обговорювали.

ГАВВА О.О. Добрий день, шановні колеги! Мене чути?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чути.

ГАВВА О.О. По нашій інформації, суттєва зміна цін викликана в першу чергу зміною, а ми початково вели мову в середу саме про них, про

ціни, викликано підняттям температури, що відповідно вплинуло на обсяги попиту і пропозицій, які є на ринку. Мабуть, це все, що я би додав з нашої сторони. Особливо великої інформації про стратегію учасників, зміну режиму роботи в мережі у нас немає, тому відповісти на це важко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Як ви бачите, ви постійно аналізуєте, як ви бачите погодинну кореляцію наших цін і цін країн-сусідів? Чи є там тісна кореляція? Чи деякі моменти, коли є великий арбітраж між цінами?

ГАВВА О.О. Такої кореляції, вона, безумовно, є, проте це не пряма залежність те, що в нас ціна має відповідати погодинно такій, яка вона є в Європі. Те ж саме спостерігається навіть за механізмом маркет-каплінг, тобто не завжди ціни сходяться між різними країнами, тому що існують обмеження по використанню потужності. І відповідно не варто очікувати, що і в нас ціни будуть погодинно сходитися з європейськими. Проте, безумовно, тенденція впливу імпорту або експорту на ті ціни, які виникають у нас на ринку "на добу наперед" є, цю тенденцію ми спостерігаємо. Імпорт, експорт впливає на формування цін, які є в Україні. І чим більший імпорт, по відкритих даних сайта ENTSO-E, тим відповідно більш ціна наближена до європейської, і навпаки: чим більший експорт, тим теж ціна в нас стає менша, вірніше, більша, тому що збільшується об'єм електричної енергії, яка експортується в Європу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А скажіть, будь ласка, а якщо у нас буде там... коли у нас буде прийнятий закон про маркет-каплінг, в такій ситуації системний оператор все одно зможе обмежувати потоки по імпорту? Чи при маркет-каплінгу це вже буде неможливо? Як це буде працювати?

ГАВВА О.О. Зможе, він обмежує ці потоки по імпорту, по експорту з фізичних причин, а не з комерційних, відповідно це буде превалювати над будь-якими іншими розрахунками або над будь-якими іншими вимогами.

По факту НЕК "Укренерго" як оператор системи передачі перед кожним розрахунком об'єданого "ринку на добу наперед" буде визначати обсяги, доступні для імпорту та експорту, і відповідно на основі цього ми будемо розраховувати... не ми, а... *(Не чути)* буде розраховувати вже ті ціни, які будуть складатись і в нас, в Україні, і в Європі, на основі тих цифр, які будуть визначатись НЕК "Укренерго".

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Ясно. Зрозуміло. Дякую вам.

І в мене ще є одне питання, яке, може, не швидко, але, на мою думку, дуже важливе. І дуже би хотілось, щоб воно було реалізовано. Вже декілька разів ми піднімали це з Енергоатомом. Вони колись говорили, що це можливо, що атомні блоки можна зробити так, щоб вони були маневреними на 20 процентів своєї потужності. Ясно, що там треба якісь роботи проводити, але коли у нас атомні блоки зможуть маневрувати, мені здається, що велика частина оцієї проблеми, яка є, буде знята. І тоді, може, навіть і стореджів не треба, і стільки газової генерації, можливо, буде не потрібно.

Скажіть, будь ласка, ваша думка, Укренерго: якби атомні блоки на 20 процентів від своєї потужності могли маневрувати, як би це вплинуло на енергосистему і на... (за добу, за добу) на енергосистему і на можливості диспетчеризації енергосистеми?

_____. Андрій Михайлович, є різні розрахунки того, яким чином і в який спосіб може відбуватися ця історія. Тут, безумовно - і про це Віталій Борисович казав,- якщо би мали можливість відповідного маневрування в добовому зрізі, це було би максимально позитивно і ефективно з точки зору регулювання і балансування протягом доби. Але буквально декілька місяців тому, напевно, була відповідна дискусія, і

керівник оператора атомних електростанцій обіцяв завершити роботу, пов'язану з підготовкою висновків щодо можливостей і безпеки виконання відповідних операцій в цьому році. Я думаю, що ми дочекаємося відповідної роботи, але в будь-якому випадку це, безумовно, матиме позитивний вплив.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Олексій Юрійович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Я підтримую, дійсно, важливість цього питання, це вирішило би багато проблем. Але давайте ще раз, як воно мало би бути. Незалежний регулятор, як він там, ДІАР, мав би нам дати об'єктивну відповідь на це питання, з точки зору безпеки в першу чергу. При всій повазі до президента Енергоатома, вони зацікавлені тут, і їх можна і треба слухати, але тут ми з вами маємо розуміти, що треба максимально таких незалежних, незаангажованих фахівців послухати, бо, дійсно, я різні думки чув, але як я розумію все ж таки, якщо реактор проектується на сталу, на стабільну роботу, маневрування теоретично можливе, але не як системний захід, ну, мені чомусь здається так, може я помиляюся. Може, коли мова йде про сучасні дорогі світові там реактори, але я думаю, що там і ціна питання інша. Тому, безумовно, треба дослідити це питання, це важливо почути відповідь, і, дійсно, може б знялося багато питань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре.

Ну, сьогодні мені от, те, що Юрій Миколайович Бойко сказав, що зима окремо, а все решта окремо. І, можливо, дати якийсь легкий, ну наприклад, місяць травень, він історично один з найбільш легких, там квітень-травень – це такі легкі місяці. Ну, легкі з точки зору того, що там дефіцитів немає і споживання низьке і невисоке.

Хоча, до речі, взагалі те, що ми сьогодні обговорюємо вже трохи профіцити, це, в принципі, хороша новина. Це означає, що ми вже не

обговорюємо постійні дефіцити, і це така меш болюча проблема. Але щоб енергосистема була гнучкою і могла відповідати запитам споживачів, на мою думку, потрібні якісь додаткові кроки.

_____. Андрій Михайлович, а якщо ще в контексті другої пропозиції по багатотарифному обліку і, можливо, нестатичним коефіцієнтом вартості електричної енергії, а також коефіцієнтам, які будуть враховувати сезонний характер, мені здається, що ці дві пропозиції варто було би оцінити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, безумовно.

Навіть якщо говорити про тризонні лічильники, то, на мою думку, там денний оцей коефіцієнт, він може бути суттєво дешевшим, але в період з березня по жовтень...

_____. Я саме про це й кажу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А взимку, що денний, що не денний... Да.

_____. Да, але поки буде можливість використовувати двозонний тариф на тризонний ніхто не перейде. Це ж теж треба розуміти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Двозонний теж може різний. Може бути коефіцієнт 0,5, може бути 0,6, може бути 0,65 вночі.

_____. Я про поточні, так би мовити, їх значення. Двозонний – це 0,5 ніч, а трьохзонка, зараз нагадую, – 0,4 ніч, одиничка – день і півтора – піки вранішні і вечірні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. О, і це очевидно. Мені здається, що ще коли я працював в НКРЕ, ті коефіцієнти були, в 2014 році.

_____. Вони лишилися без змін, і ви абсолютно праві. Але я думаю, що пальців однієї руки вистачить, щоб сказати, яка кількість побутових споживачів користувалася опцією тризонного тарифу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так-от, бо на сьогодні, очевидно, що вони дуже застарілі. Дуже застарілі. Тому що з 14-го по сьогодні пройшло 11 років, сонячних електростанцій збудувалося дуже багато, що на стороні споживача, що в ринку. Денної електроенергії стало більше, відповідно цей коефіцієнт він не має бути одиниця, він точно має бути явно менше одиниці. І над цим треба подумати. І так само двозонний лічильник. Вони не в скалі викарбувані навечно 0,5 цей... Для того є регулятор, він може сказати, да, які години. Він може сказати, що, споживачі, знайте там, з 1 липня 2024 року... чи 20025 року, пардон, вони будуть змінюватися, і ті коефіцієнти для того і є як би, щоб вони могли з часом змінюватися. Мабуть, там не радикально може дуже сильно... Але це теж тризонні явно застарілі, це очевидно. Це не відповідає сьогоднішнім реаліям ринку.

_____. Дозвольте репліку, Андрій Михайлович. Ці коефіцієнти по зонним тарифам встановлюються не регулятором, а Кабміном постановою по ПСО.

_____. За поданням регулятора, але да, це дійсно Кабмінівська постанова "пессошна".

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей. Навіть якщо це все одно у нас є ПСО, воно кожен раз на рік продовжується, і в нас ПСО буде продовжуватись знову, це формальна нова постанова. Правильно?

_____ . Треба поррахувати модель, до чого це призведе, як це вплине на навантаження "пеесошне" на атом і гідро однозначно. І тоді вийти з пропозиціями в яку сторону і як ці коефіцієнти змінити. Да, це абсолютно реалістична задача. Но відповідно треба поррахувати по-любому.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наприклад, для тих домогосподарств, які дома майнять біткоїни, для них це може бути вигідно, бо вони манять не тільки увечері, але і в обід, і вночі.

_____ . Це дивлячись, які вхідні дані в моделювання закласти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я не знаю, чи майнять біткоїни законно чи незаконно, можливо, незаконно, тому я до цього не закликаю, зразу кажу.

Прошу, Олексій Юрійович, потім Максим Миколайович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Я швидко процедурно. Тут правильно абсолютно річ зайшла, я нагадаю колегам, що травень місяць – це останній місяць ПСО. Ми зараз в рамках ТСК дуже ретельно досліджуємо обидва ПСО, Максим знає і Анатолій, що газове, що... там безліч питань, що електричне, газове готують, чомусь Мінрегіон, так сталося, розуміємо, але насправді НАК "Нафтогаз" готує фізично, а електричне дійсно Міненерго, але там дуже важлива роль НКРЕКП процедурно, бо вони мають всі розрахунки надати. Вони навіть, здається, інколи не знають, але вони мають всі розрахунки, свої пропозиції по ПСО, в тому числі і ті питання, про які ви говорите.

До чого я веду? Я раджу і звертаюся до колег, мені здається, враховуючи особливість моменту, нам з вами руку на пульсі по цьому ПСО дуже важливо тримати. Запросити у колег, може, з НКРЕКП, з уряду, дійсно, що вони, щоб це не було, як завжди, в останній день 31 травня, ось вам

подаруночок, а ви там пояснюйте і все. Я пропоную, давайте на взлете ми зараз, поки не пізно, з ними спокійно, може, навіть в закритому режимі, щоб там не було цього політичного моменту, поговорити, як вони це все бачать, бо ми ж маємо за це відповідати. А ми якось там... поміж нас іде, поміж нас іде цей процес, і розрахунки подивитися. Тому це така моя процедурна пропозиція окремо відпрацювати.

Дякую. По електриці і по газу, і там, і там свої своєрідні абсолютно проблеми. По газу, враховуючи, ви розумієте, цю ситуацію зараз з ураженням видобутку, з дефіцитом балансу потенційним і так далі, там дуже... По газу я знаю, ви плануєте запрошувати на наступний тиждень, можна це питання почати обговорювати, так само увійти разом з Регулятором обов'язково, з Міненерго, з основними суб'єктами, Енергоатом, безумовно, тут як основний, гідроенерго, ті, які несуть це ПСО.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей. Зрозуміло.

Прошу, Максим Миколайович Хлапук.

ХЛАПУК М.М. Колеги, дякую за дискусію, для себе багато чого цікавого дізнався. Перш за все підтримую важливість моделювання, не можна підходити і просто так запровадити щось не прорахувавши наслідки, напевно, в першу чергу для суб'єктів ринку, для учасників, на яких потім будуть лягати борги, зокрема по виконанню покладення спеціальних обов'язків.

І, пане голову, теж до вас, хочу, щоб ви почули. Я дивлюся, тризонний тариф, він справді незручний і я не розумію, кому він може бути вигідний для населення. Те, про що ми маємо подбати, про сталість, щоб для населення можливість перебувати на чинному єдиному двозонному тарифі, а на тризонному вона не змінилася. Натомість варто запропонувати членам Кабміну, уряду запровадити ще один експериментальний тариф, ще один

тризонний інший, де би якраз враховувалось оце пікове споживання, важливість перенесення споживання на пікові години літніх днів сонячних, і таким чином дати можливість тим домогосподарствам, які готові перейти на цей тариф, які знають, що вони якраз найбільше вдень споживають, перейти на нього. Модель моделювання забезпечить фінансову складову, щоб ми не збільшували заборгованість на ринку, і добровільність цієї моделі дасть можливість протестувати на реальних споживачах. І ми фактично можемо заміряти після переведення на цю експериментальну модель за два-три місяці, наскільки це успішним було чи неуспішним, чи можна збільшити, екстраполювати далі на інших споживачів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую.

Цікава дискусія, як на мене, вона... такі глибокі, фундаментальні проблеми ми сьогодні обговорили. І сподіваюся, що це підштовхне до якихось рішень, можливо, в частині цих от тризонних лічильників, тризонних тарифів, можливо, в частині обмежень на ринку і далі, якщо ринок буде нормально працювати, то я тут згоден з Віталієм Григоровичем Батенком, що кожен сам собі порахує, підбере ту технологію, яку ринок потребує, щоб продавати тоді, коли ринок хоче цей товар мати. І воно як би принесе користь і зрештою воно принесе користь для кінцевого споживача. Тому що про те, що я зачитав, що в нас були обмеження на один мільярд гривень, ви, Олексій Юрійович, абсолютно правильно підмічаєте, що цей мільярд гривень оплачують в кінці хто? Кінцеві споживачі. Воно закладається в тариф на передачу і потім розмазується на всіх по країні.

Якщо це буде не один, а два мільярди, значить, два мільярди треба буде заплатити споживачам просто так, ні за що, це трошки марнотратство і тому в мене трохи болить серце, коли, по суті, ми маємо оце от марнотратство, а цей мільярд гривень можна було витратити на... Я не знаю,

в державі багато є різних зараз потреб і в тому числі і військові потреби, і енергетичні потреби є.

Тому хотілося б, щоб ця цифра не розросталася, що один мільярд стає все більшим, а щоб вона навпаки зменшувалася. А тут дійсно ринок може цю ситуацію виправити, якщо він зможе дихати на повні груди і нормально працювати.

Тому дякую всім. Якщо є ще щось в кого додати, щось прокоментувати? Да. Тоді дякую...

СОВСУН І.Р. Андрій Михайлович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, прошу.

СОВСУН І.Р. В мене організаційне запитання. Тому що якщо НКРЕКП готові прорахувати це і запропонувати якісь варіанти, то чи є якісь таймлайн, коли приблизно це можна очікувати? Щоб не вийшло так, що ми поговорили і потім нічого не відбулося.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми можемо їх тільки просити, бо...

СОВСУН І.Р. Ми можемо просити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бо регулятор незалежний від нас, а ми незалежні від регулятора. Тому, якщо можна, можливо, там до... там за тиждень, якщо можете прорахувати, в нас в середу буде знову комітет, можливо, там ця інформація якось нам уже могла б бути надана до того часу. А ми так само постараємося зі своєї сторони також прорахувати. Я ще попросив би, щоб і Укренерго порахував зі своєї сторони, як вони це бачать, Олександр Гавва, щоб порахував зі своєї сторони. І коли ми зберемо такі думки, ми побачимо, може, там десь якось, якщо всі думки будуть співпадати, значить ось вже

рішення якесь може вимальовуватися. Тому було би дуже добре, якби за тиждень ми такі розрахунки зробили. Приймається, Інна Романівна?

СОВСУН І.Р. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую тоді. Дякую всім.

Тоді перше питання ми проговорили. У мене тоді прохання, щоб ми переходили до наступного питання. І в мене є пропозиція на одне маленьке технічне рішення.

У нас є зміни до штатного розпису Апарату Верховної Ради України, затвердженого розпорядженням Голови Верховної Ради, а саме у нас перетворюються посади старших консультантів і консультантів на посади головних консультантів. І відповідно нам тоді треба людей, які були старшими консультантами і консультантами, технічно перевести на посаду головних консультантів, бо є зараз посади тільки головних консультантів.

Тому я би пропонував, якщо ніхто не заперечує, я би пропонував, щоб ми проголосували. У нас чотири людини в секретаріаті працюють на посадах старших і просто консультантів: це Кічковська Мар'яна Петрівна, Миколайчук Станіслав Вікторович, Петренко Ольга Борисівні і Біленька Надія Олександрівна. Щоб погодити і підтримати пропозицію про призначення на посади головних консультантів секретаріату Комітету Верховної Ради з питань енергетики та житлово-комунальних послуг до дня визначення переможця конкурсу на ці посади відповідно до законодавства, але на строк не більше 12 місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану в Україні відповідно перевести на посаду головних консультантів.

Якщо немає заперечень, я тоді ставлю на голосування. Це у зв'язку з грейдами, ті, які було прийнято.

Прошу підтримати, можливо, хто там треба, щоб підключитися онлайн. Нас, бачу, зараз не сильно багато. Може напишіть в чат, щоб підключилися все-таки. Давайте спочатку тут проголосуємо.

Герус – за.

Кучеренко Олексій Юрійович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Козир Сергій В'ячеславович.

КОЗИР С.В. Козир – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Костюх.

КОСТЮХ А.В. Анатолій Вячеславович - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Анатолій Вячеславович.

Хлапук.

ХЛАПУК М.М. Хлапук - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хлапук - за.

Інна Романівна Совсун.

СОВСУН І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Совсун Інна Романівна – за.

Гриб Вікторія Олександрівна.

ГРИБ В.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бондар Михайло Леонтійович.

Волинець Михайло Якович.

ВОЛИНЕЦЬ М.Я. Волинець - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Горобець Олександр Сергійович.

ГОРОБЕЦЬ О.С. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За. Є.

Жупанин Андрій Вікторович.

ЖУПАНИН А.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іоффе Юлій Якович.

ІОФФЕ Ю.Я. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Камельчук Юрій Олександрович.

Кісільов Ігор Петрович.

Кіт Андрій Богданович.

Красов Олексій Ігорович.

Мороз Володимир Вікторович.

Мулик Роман Миронович.

МУЛИК Р.М. Мулик - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нагорняк Сергій Володимирович.

НАГОРНЯК С.В. Нагорняк – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви з міста Токіо голосуєте?

НАГОРНЯК С.В. Так, з міста Токіо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Як там японська культура?

НАГОРНЯК С.В. Сьогодні у них вперше таке явище – випав сніг, холодно сьогодні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ого!

НАГОРНЯК С.В. Да, для них це дуже така, незвична погода. І вони кажуть: ви стали свідками цього. Але їхня підтримка залишається стабільною, і вчора мали зустріч в Джайка, говорили про підтримку Укренерго і про те, щоб Джайка могла замінити USAID на цей рік, і не тільки, по закупівлі трансформаторів і всього іншого необхідного обладнання для Укренерго і для наших енергетичних компаній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Круто! Яка там година зараз у вас?

НАГОРНЯК С.В. 23-я вечора.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякуємо, що з нами. Спасибі. Чекаємо в Україні.

МОРОЗ В.В. Андрій Михайлович, а Мороза чути було?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мороз Володимир Вікторович...

МОРОЗ В.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За. Є.

Пивоваров Євген Павлович.

ПИВОВАРОВ Є.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Семінський Олег Валерійович.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. Семінський – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скороход Анна Костянтинівна.

Шаповалов Юрій Анатолійович.

ШАПОВАЛОВ Ю.А. Шаповалов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юнаков Іван Сергійович.

ЮНАКОВ І.С. Юнаков – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І Юрченко Олександр Миколайович.

_____. З Волині підтримую, його немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ясно. Дякую.

19 – за. Рішення прийнято.

І у нас наступне питання дуже важливе. Це щодо питань Фонду енергоефективності, роботи цього фонду та фінансових ресурсів цього фонду. Прошу по можливості не відключатися, бо питання насправді дуже важливе. Його ініціював Олексій Юрійович. Як працює фонд, які в нього є продукти зараз, які плани, які проблеми. Давайте, може, вам тоді слово, 2 хвилини.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую. Дякую, Андрій Михайлович, що оперативно відгукнулися. Треба розглянути проблему. Тут я би просив, щоб ми час не гаяли, ми його нещодавно заслуховували фонд, достатньо ретельно звітував голова Фонду енергоефективності, то я би запропонував два питання.

Я дізнався, в тому числі там із інформації офіційної на сторінках фонду і так далі, що в них по суті закінчилися гроші чи закінчуються вже. Тобто початок року фонд вичерпав, вибрав всі гроші, відповідно немає внеску української сторони, немає відповідно європейського, який мав би там з мультиплікативним ефектом іти. І, безумовно, це грошове питання, взагалі воно, як на мене, неприпустиме. Потужна організація, яка, якщо в неї не буде проєктів – не буде грошей, вона буде проїдати, ми ж розуміємо. Такий період, до речі, був, великий період у фонду, коли кількість проєктів була мізерна, а апарат там з'їдав величезні гроші, хай не ображається на мене керівництво, я знаю, про що кажу.

Тому якщо можливо чим вам зараз допомогти, щоб, дійсно, зрушити з місця це питання і внести зміни до бюджету, як я розумію. І ми тоді могли б ініціювати такі зміни стосовно наповнення вами вашого уставника... статутного капіталу і так далі. А потім я декілька слів скажу як свою особисту точку зору стосовно пріоритетів фонду. Бо в мене є претензія до певних рішень фонду, я хочу з колегами поділитися стосовно пріоритетності, пріоритезації проєктів відповідно.

І, безумовно, третє. Хотів би запитати, чи є у нас міністерство. Розумієте, над фондом він немов би там самостійний, у нього є наглядова рада, але як би там не було, він керується міністерством профільним. Це Мінінфраструктури, це є надпотужний монстр, ми його підтримуємо, але треба ж розуміти, а міністерство обіймається цими проблемами, міністерство виконує свою функцію: спрямування, керування і так далі, і тому подібне.

Без образ, але я завжди хочу як управлінець розуміти, хто і за що має відповідати і чий це прокол.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Тоді, бачу, Вікторія Олександрівна піднімає руку. І потім хто у нас від фонду з нами присутній? Тут передамо слово представнику фонду.

ФАРЕНЮК Є.Г. Єгор Фаренюк присутній від фонду.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фаренюк, чудово. Чудово... Вікторія Олександрівна, у вас рука була піднята випадково чи хотіли щось сказати? Втратився зв'язок.

Прошу, тоді пан Фаренюк, вам тоді слово, лаконічно про роботу фонду, про проблеми, чим можемо ми допомогти, чим хто може допомогти.

ФАРЕНЮК Є.Г. Дякую, Андрію Михайловичу. Дякую, Олексію Юрійовичу. Дійсно, питання дуже важливе наразі щодо нашого фінансування, щодо наявності фінансових ресурсів. Тут ситуація не дуже приємна у нас виникла, тому що ми призупинили нещодавно дві програми наші. Перша програма – це "Віднови дім", в якій був бюджет наш сумарний з нашими партнерами європейськими 47,5 мільйона євро, він був вичерпаний. Тобто ми прийняли заявок вже на цю суму і подальший прийом заявок вже буде перевищувати наші фінансові можливості щодо цієї програми.

Також ми призупинили прийом заявок по програмі "ГрінДІМ". Це був все ж таки пілот, це була пілотна програма, яку ми запустили в минулому році в травні місяці, і він мав також певне фінансування, певний бюджет. Спочатку це було 40 мільйонів гривень, а потім був пілот цей розширений, фінансування, до 192 мільйонів гривень, і оцей бюджет у нас також вичерпаний, ми прийняли заявок саме на цю суму і тому зараз вони опрацьовуються.

Для того, щоби виплатити кошти по проєктах, які будуть завершені, тобто по прийнятим заявкам, у нас вони є, тобто ми тому і зупинили, тому що щоби не перевищувати наші фінансові можливості.

По Програмі "Енергодім", це наша найбільша програма, яка з 2019 року працює, у нас ще є резерв приблизно до 200 мільйонів гривень, деє приблизно 170 мільйонів гривень, на які ми можемо прийняти заявок, і також забезпечити реалізацію виплати грантів по тих заявках, які вже наявні, але далі у нас наступає період, коли ми не зможемо приймати заявки і по програмі "Енергодім".

Це все ще ускладнюється тим, що наші партнери, в них є мультитрастовий донорський фонд, з яких співфінансують 70 відсотків грантів по програмі "Віднови дім" і по програмі "Енергодім", починаючи з 1 березня 2022 року. Але адміністратор коштів донорських компанія IFC, вона закінчує термін адміністрації донорських коштів, і таким чином після жовтня-листопада місяця цього року всі ці зобов'язання по тих заявках, які знаходяться в реалізації, вони можуть перейти до нас на 100 відсотків, якщо... ну, не на 100 відсотків, на той залишок, який є, якщо вони не будуть завершені до жовтня місяця поточного року. Тобто це ще ускладнюється і може виникнути так званий навіть і технічний дефолт, якщо кількість з цих зобов'язань буде перевищувати кількість наших ресурсів.

Які є пропозиції, що треба зробити з нашої сторони для того, щоби, по-перше, наші адміністратори продовжили свою діяльність як адміністратори коштів донорів, а по-друге, щоби і донори надалі дофінансовували в такій же пропорції програми фонду. Є пропозиція в цьому році по результатах І кварталу дофінансувати Фонд енергоефективності на суму, еквівалентну 5 мільйонів євро, це 230 мільйонів гривень, для того, щоб подати сигнал нашим міжнародним партнерам, тобто що держава опікується фондом, цікаво, щоб розвивались ці програми по енергоефективності, по відновленню також. І таким чином це може забезпечити як продовження адміністрування IFC, коштів донорів, так і продовження фінансування з боку донорів в

подальші роки і вже в цьому році також програм фонду. Тобто ми можемо розблокувати програму "Віднови дім". І я підготував таку інформацію, можете побачити на четвертому слайді, що мультиплікатор там практично 6 коефіцієнт, коли вкладається 230 мільйонів гривень з мультидонорського трастового фонду, це додається ще 920 мільйонів гривень, і відповідно якщо поррахувати вартість проєктів, то тоді в українську економіку вкладається в 6,3 разу більше ніж сума докапіталізації Фонду енергоефективності.

Така у мене інформація. Я думаю, що колеги з міністерства ще можуть додати інформації щодо цих питань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто правильно я розумію, що якщо зараз з держбюджету додати 230 мільйонів гривень, то на ці 230 від донорів реалістично з великою ймовірністю ми отримаємо 920 і сумарно фонду для роботи буде 1 мільярд 150 мільйонів гривень?

ФАРЕНЮК Є.Г. . Так, Андрій Михайлович, саме так.

ГРИБ В.О. Колеги, якщо чесно, у мене є сумніви. Скажу вам чому. Наприклад, сьогодні зустрічалися з Міністерством екології Німеччини, вони кажуть, що у них на цей рік взагалі коштів немає, навіть бюджету немає. Все буде залежати від нового уряду.

З USAID також. Я не знаю, вони вкладалися в той фонд, не вкладалися, але зараз вже ми з бачимо, що відбувається. Тут треба зараз подивитися і зробити такий дійсно аналіз, хто ще є і хто готовий буде інвестувати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ті 920 мільйонів ви очікуєте, що це від кого може бути?

ФАРЕНЮК Є.Г. Це існуючий залишок, який є в мультитрастовому донорському фонді, і він просто може не згоріти, якщо буде додано цю суму в 230 мільйонів гривень.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Пане Єгоре, а правильно я розумію, тобто у вас зараз горизонт планування – це на пів року, тобто далі ви не розумієте, як буде фінансуватись?

ФАРЕНЮК Є.Г. Горизонт планування – це до 26-го року.

ГОЛОВУЮЧИЙ. До кінця цього року.

ФАРЕНЮК Є.Г. Так. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто якщо це все, якщо взяти 230 мільйонів, то 920 додаються, і це незалежність від того, від формування уряду в Німеччині?

ФАРЕНЮК Є.Г. Не залежить.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А якщо не за ті 230, то є висока ймовірність, що 920 мільйонів просто згорить?

ФАРЕНЮК Є.Г. Да. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Перед тим, з одної сторони, ми обговорювали там, де мільярд гривень просто пішло в землю. А з другої сторони, 230 мільйонів, які можуть, і їх не можна знайти, бо важко. От ціна кожної копійки. Зрозуміло.

Олексій Юрійович, питання чи...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую. Це міністерство руку тягне?

_____ . Так, так, це міністерство.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Я просто після міністерства. Хоча у мене в першу чергу... У вас хто керуючий? Ким ви спрямовуєтесь, міністерством, я ж не помилився? Ви не під Кабміном, ви від міністерством, правильно чи ні?

ФАРЕНЮК Є.Г. Так, міністерство головне.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Під яким профільним заступником?

ФАРЕНЮК Є.Г. Альона Шкрум.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Альона Іванівна Шкрум. Чудово.

ФАРЕНЮК Є.Г. Вона член наглядової ради.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Члена наглядової ради. Альона Іванівна знає про цю проблему, скажіть, будь ласка?

ФАРЕНЮК Є.Г. Так, звичайно.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Якись були рухи там з боку міністерства, там листи, запити, дії активні у вашого керманіча? Вони мали розуміти цю проблему заздалегідь. Розумієте? Чому вас недофінансували своєчасно в бюджеті? Чому не передбачили гроші? Ви подавали бюджетний запит міністерства чи ні, його не задовольнили чи ні? От чому довели до такої ситуації? Я до міністерства. Я розумію, що вам некоректно, пане Єгоре. От міністерство, до вас питання як до органу управління.

_____. Добрий день, Олексію Михайловичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Юрійович. А я Михайлович.

_____. Олексій Юрійович, я вибачаюсь. Да, да. Вибачте, будь ласка.

Так, дійсно знаходимось на постійній короткій руці у взаємодії і з Фондом енергоефективності, і з нашими донорами, і постійно обговорюємо питання і фінансування, і дофінансування, а також взаємодіємо з Мінфіном.

Ну, щоб, скажемо так, не витратити час, відповідь на ваше питання. Відповідний лист про виділення еквіваленту 5 мільйонам євро направлено на Кабмін з проханням надати доручення Мінфіну. Відповідна пропозиція...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Коли?

_____. Цього тижня направлено. Відповідно пані Альона Іванівна Шкрум також це питання піднімала на нараді у Прем'єр-міністра і є розуміння щодо необхідності коригування бюджету. Крім того, це питання проговорено з Міністерством фінансів, вони фактично очікують це доручення і найближчі зміни, які вони будуть випускати до держбюджету, в принципі, ми очікуємо прийняття такого рішення. Єдине, що не 230, 240 мільйонів ми просили, оскільки за бюджетними показниками це еквівалент 5 мільйонів євро.

Щодо планування на наступний рік. Так, дійсно, горизонт планування лише поки до 26-го року, оскільки угода з Європейським Союзом, вона укладена і діє до березня 26-го року, але ми зараз знаходимося в перемовинах і ключем виділення цих коштів є трошечки більше ніж витрачання тих коштів, які описані в презентації, представленій Фондом енергоефективності. Це фактично виділення цих грошей буде запорукою активізації перемовин і укладання нового договору на новий період. І ми на сьогодні оговорюємо

виділення саме з Європейського Союзу, тобто наповнення бюджету трастового фонду в розмірі до 200 мільйонів євро в період до 30-го року.

Тобто це поки що така переговорна позиція, але, дійсно, вони чекають від нас первинно виділення 5 мільйонів євро. І керівництво міністерства дуже ретельно розібралося в цьому питанні і зі свого боку робить, в принципі, необхідні кроки для того, щоб це питання було вирішено.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Щоб простими словами, можна, в мене питаннячко дуже таке практичне, щоб простими словами. Ми говоримо про 1 мільярд 150 мільйонів гривень. Скільки це квартир можна... домогосподарств, скільки це домогосподарств можуть відчуті на собі, скільки на собі домогосподарств можуть відчуті ефект енергоефективності, назвемо це так.

_____ . Ми рахували, що ці кошти – це приблизно 400 проєктів. Відповідно середня кількість квартир багатоквартирного будинку по наших програмах, ну, 100, тобто безпосередньо це 40 тисяч домогосподарств.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це 40 тисяч домогосподарств. 40 тисяч домогосподарств, якщо в середньому 3 людини в одній сім'ї, то це...

_____ . 120 тисяч людей.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 120 тисяч людей можуть відчуті ефект від енергоефективних заходів. Як на мене, це великий показник...

Прошу, Олексій Юрійович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дивіться, тут навіть не питання. Я що пропоную. Тут і до себе питання. Нам зрозуміло, треба було більше вникати в їх

проблеми, бо, чесно вам скажу, фонд, коли він створювався, в нього своя історія створення. П'ять років його створювали, ніяк він не міг там реально запуснитися. Це зрозуміло, це дуже інерційні процеси. І людей привчити, щоб вони знали, що є така організація, де вони можуть на певних справедливих прозорих умовах якісь пріоритетні проєкти профінансувати, це достатньо інерційний процес. Слава богу, хоч якось розкочегарили, і тут, безумовно, неприпустимо його переривати, ви це знаєте дуже добре. Тому я, безумовно, вважаю, що нам треба максимально зараз сприяти, включитися в цей процес, щоб цей рік вони там якось пропрацювали. Це перше.

Безумовно, друге, дуже хотілось би, враховуючи нашу структуру, у нас дуже багато підкомітетів і є профільні, да, Андрій Михайлович, здається, підкомітет з енергоефективності, доручити відповідно профільному підкомітету по основному напрямку, там я вже не знаю, хто там зараз, но попрацював у цьому і доповів на комітеті, чи нам треба... У мене тепер моя суб'єктивна оцінка, але повірте, у будь-якому випадку це буде моя позиція, я її буду відстоювати.

Пане Єгоре, скажіть, будь ласка, ви давно в фонді, скажіть, будь ласка, у вас фонд, наш фонд український він має назву Фонд енергоефективності. Ми з вами однаково розуміємо, що таке енергоефективність, враховуючи... це ж не проста річ, дискусії всі, ви знаєте, що є когорта фахівців-професіоналів. Ми розуміємо, що таке енергоефективність? Це заходи, які спрямовані на підвищення енерго...

Скажіть, будь ласка, ви переконані, що проєкти з альтернативи якість відношення мають до енергоефективності? От чесно я вам скажу. Бо я свою точку зору ще раз вам повторю. Я вважаю помилково те, що фонд сконцентрувався разом з групою активістів на проєктах сонячної станції, розумієте, за цілої низки причин. По-перше, вони не відносяться до енергоефективності. Як ви їх туди внесли, я не розумію до кінця. Абсолютно для інших завдань створювався цей фонд – для комплексної енергомодернізації житлового фонду. Причому про ОСББ там мова не

йшлася ніколи. Для житлового фонду українців. І як там сталося так, що ви відсікли ОСББ, це помилка, як я вважаю. Так само як і критерії, так само як і останні проєкти, якими ви робили як краще, як вам здається, а по суті вибрали гроші минулого року з космічною швидкістю. Ну, добре, на десяти домах і ми знаємо яких і кому ви там допомагали, за якими критеріями, ви щось там поставили, ще й батарейки, розумієте, дуже коштовні, дуже коштовні батарейки.

Я не проти, я сам би хотів мати СЕС і батарею, якби ви мені 70 відсотків компенсували, так само як і мільйони інших українців, переконаний. І тому мені не дуже приємно вам це говорити, вважаю це помилкою великою. І запитую, ви і далі збираєтесь ці проєкти за такою схемою 70 на 30 фінансувати? У мене тоді є питання про справедливість розподілу бюджетних коштів в цій ситуації і коштів донору. А підтримувати вас я буду однозначно, свою позицію я вам сказав, вважаю це помилковою.

ГОЛОВУЮЧИЙ. В такому випадку, в принципі, можна сказати, що несправедливо, бо це стосується тільки багатоквартирних будинків. Хто живе в своєму будинку, той під це не підпадає.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. І в цьому випадку. Так давайте поговоримо про критерії, може, ще раз подивимося про критерії, що ж ми хочемо, кого підтримуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Юрійович, у мене є квартира в місті Києві, я готовий її поміняти на ваш будинок і ви будете тоді...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Поміняти з доплатою чи як? Я вибачаюсь, а у вас будинку ще немає?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Немає.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Точно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Точно.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Ви могли би купити собі будинок. Але я не до того, а не ОСББ будинки, яких в 10 раз більше ніж ОСББ? А будинки якими управляють муніципальні управляючі компанії, в якому так само живуть мільйони українців, що в Києві, що не в Києві? А чим вони гірші?

До речі, пане Єгоре, скажіть у вас оце відновлення, я розумію, що це зруйновано і пошкоджено, ви там теж тільки для ОСББ давали гроші чи ні?

ФАРЕНЮК Є.Г. Олексій Юрійович, да. Дякую за запитання. Ми діємо відповідно...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Ми руйнування і відновлення тільки для ОСББ або для всіх, заспокойте мене, бо я так нервую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте дамо там 5 хвилин чи 3 хвилини. Прошу.

ФАРЕНЮК Є.Г. Дякую.

ГРИБ В.О. А потім мені, якщо можна, Андрій Михайлович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А потім вам, обов'язково.

ФАРЕНЮК Є.Г. Ми діємо відповідно до грантової політики, яка узгоджується між донорами і між урядом, представниками уряду. От грантова політика, як записано, які бенефіціари, отак ми маємо і видавати гранти, тому що ми не отримуємо співфінансування. Спочатку воно було 50,

зараз воно 80 відсотків. Так, по програмі "Енергодім" і "Віднови дім" у нас дійсно наші бенефіціари – це лише багатоквартирні будинки, в яких створено ОСББ.

Чи вважаємо ми це справедливим? Ні, не вважаємо. Але діємо відповідно до тих настанов, і пояснюємо, і постійно комунікуємо з нашими партнерами міжнародними щодо подальшого розширення бенефіціарів за цією програмою. Але треба ж і подумати щодо фінансів для такого типу управління будинками, тому що їх набагато й набагато більше в декілька разів. Ми розуміємо, зараз ми маємо проблеми навіть з тими будинками, в яких створено ОСББ. Збільшення кількості будинків багатоквартирних, які можуть прийняти участь у нашій програмі, відповідно буде вимагати зовсім іншого фінансування і зовсім іншої наявності...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. І непогано, тут всі ми маємо все зробити, щоб ми з вами не сотнями мільйонів оперували, а десятками мільярдів. Бо я особисто переконаний, що енергомодернізація житлового сектору – це національний пріоритет, туди треба гроші в першу чергу давати і ще вчора, розумієте.

Так давайте всі разом переконувати і уряд, і Міністерство фінансів, що саме туди треба гроші. Це там ми знайдемо газ додатковий, електроенергію заощаджену і так далі. Але тут я на злеті задаю вам питання. Принципи мають бути прозорими і справедливими. Не розумію, пошкоджений будинок, а ви вимагаєте, а створіть там до того ОСББ, там зруйнований будинок, і ми вам дамо гроші. Не дуже розумію, як вони там в Запоріжжі чи в Покровську, чи ще де, Покровськ там не кажу, або в Сумах зроблять ОСББ, вибачте.

ФАРЕНЮК Є.Г. Такі випадки є, вони непоодинокі, до речі, якщо про це ми кажемо. Але, дійсно, люди створюють ОСББ навіть в таких містах як Ірпінь, який достатньо ОСББізований. Але до них, наприклад, надійшла допомога, а там по інших програмах вони створюють і приймають участь в наших програмах, приймали.

Що стосується принципів, я з вами погоджуюся абсолютно, давайте створювати, ми тільки – за, ми підтримуємо це завжди.

_____. Я, якщо можна, ще коротко додам, Олексій Юрійович, до вашого запитання, стосовно переконання уряду. Уряд переконаний в тому, що, в принципі, програма потребує розширення, і ми це питання піднімаємо кожен раз на донор мітингах, коли зустрічаємося з Європейським Союзом. Тобто у нас ще не було жодної координаційної ради донорів, на якій ми не піднімали це питання і кожен раз наводили достатньо вагомі аргументи. Тобто тут більше питання не в бажанні чи небажанні уряду, а саме в донорах, які виділяють гроші на...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Я розумію, це аргумент. Я з вами погоджуюся, що, дійсно, вони ОСББізацію свою почали там як пріоритет для нас 10 років, вони, безумовно, гроші виділяють, там заганяють в ОСББ. Ви ж бачите, воно якось не зовсім злітає, і нам треба якусь корекцію робити. Безумовно, працювати і з донорами, з одного боку, але розуміти, що в інших будинках українці такі ж самі живуть. І тому мова має йти про бюджетне фінансування вашого фонду як інституції. Тобто я тільки за посилення вашої інституції і за збільшення грошового потоку з боку бюджету на підтримку українців в цій ситуації. Тобто корегування має відбутися, і це я хотів би, щоб і колеги мене правильно зрозуміли. Я ж не ворог ОСББ, я тільки – за, щоб їх було більше цих ОСББ. Але знаю реальну статистику і реальну динаміку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ясно.

ГРИБ В.О. Олексій Юрійович, ми знаємо, що ви за ОСББ.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. І знають адекватні оесбебісти, адекватні.

ГРИБ В.О. Абсолютно вірно. Я хочу підтримати зараз і пана Дмитра, і пана Єгора з приводу того, що, на превеликий жаль, поки що з донорами, дійсно, є проблеми з того приводу, але це змінюється. Як я вже зазначала, в Німеччині, наприклад, міняється уряд, я думаю, що це для нас завдання, щоб ми працювали далі. Також хочу підтвердити, що міністерство займає дуже активну роль, сьогодні, наприклад, на зустрічі з Міністерством екології Німеччини якраз питання фонду було одне з основних, яке піднімало міністерство. І якщо говорити про те, що ми зараз не знайдемо кошти, то потім у нас взагалі не буде жодної підтримки. Тому, колеги, нам необхідно знайти ці кошти зараз в бюджеті, тим паче, що Міністерство фінансів, наскільки я розумію, тільки чекає на таку подачу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, Вікторія Олександрівна.

Прошу, Інна Романівна Совсун.

СОВСУН І.Р. У мене коротеньке запитання, мабуть, до Єгора. Скажіть, будь ласка, якщо буде збільшений обсяг фінансування з державного бюджету, ці кошти все одно будуть потрапляти під те саме регулювання, що це виділяється все одно тільки на ОСББ? Чи у випадку, якщо держава Україна каже ми якусь окрему програму робимо для всіх типів будинків, ви все одно буде потрапляти під це регулювання наглядової ради?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Пані Інна, дякую за дуже слушне питання, прямо дуже...

ФАРЕНЮК Є.Г. Дякую. Дякую, пані Інна, за запитання. Необов'язково. Дивіться, чому зараз ОСББ і навіть все так стало дуже багато років? Тому що, давайте відверто, ми неповноцінний партнер, тобто якщо раніше було 50 на 50 фінансування, то зараз ми довго намагалися, щоб його змінити, це

співвідношення 20 на 80. І наразі, щоб змінити перелік бенефіціарів, я думаю, що треба як мінімум бути... робити такі ж самі внески до діяльності Фонду енергоефективності, щоб бути на рівних і, скажемо так, не те щоб диктувати умови, але для того щоб вести нормальний діалог і обмінюватися аргументами, що потребує наша країна. Тому що, дійсно, ситуація непроста, дуже багато будинків зруйновані, які не входять в перелік ОСББ, і створити їх в деяких містах дуже-дуже важко, будемо відверті. І тому треба це переглядати. А для того, щоб переглядати, просто треба мати відповідні аргументи і фінансові в тому числі важелі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Прошу, Максим Миколайович Хлапук.

ХЛАПУК М.М. Дякую за слово.

Перше. Я хотів би почати з двох ремарок, доповнюючи чи опонуючи шановному Олексію Юрійовичу стосовно філософії. Філософія насправді закладена нами як законодавцем в законі, в двох законах. Я вам зараз поясню те, що я хочу сказати. Коли ми кажемо про Закон про енергоефективність, ми читаємо, що економія енергії – це обсяг скорочення споживання енергії. Там немає примітки – з мережі чи не з мережі. Обсяг скорочення споживання енергії. Коли ми відкриваємо Закон про енергетичну ефективність будівель, ми дивимось, що енергетична ефективність будівлі – це властивість будівлі, що характеризується кількістю енергії, необхідної для створення належних умов проживання, не з мережі, а загалом кількість енергії. Тому, якщо ми встановлюємо сонячну панель, ми не зменшуємо кількість споживання енергії будинком. Ми просто розподіляємо, що тепер ми менше беремо з мережі, частину будинок переходить на відновлювальні джерела енергії. Тому філософія вже закладена.

Далі, стосовно роботи ...

_____. (Не чути)

ХЛАПУК М.М. Це до того, що є.

Друге питання. Освоюючи, інвестуючи, витрачаючи кошти, можна іти двома шляхами. Перший. Легшим шляхом. Легший шлях – це, де простіше, з ким простіше працювати. Очевидно, з ОСББ простіше працювати ніж там з ЖБК тощо, з іншими суб'єктами, ті, які не створили. І, напевно, легше поставити сонячну панель, ніж зробити термомодернізацію, утеплення.

Інший шлях – це визначити проблематику, категоризувати за критичністю і зрозуміти, куди нам в першу чергу потрібно витратити кошти і де нам потрібно витратити. Умовно, картувати нашу проблему. Це складніший шлях, яким, напевно, варто піти. Це мої ремарки. Я думаю, що обговорення загалом ефективності Фонду енергоефективності заслуговує на окреме засідання комітету.

Хотів би задати питання стосовно вашої проблематики. Ми, на жаль чи на щастя, не розпоряджаємося державним бюджетом, і навіть не маємо права вносити, це до бюджетного комітету, але якби ми хотіли виступити лобістами, і ми хочемо виступити лобістами, щоби на залучену державну гривню ми залучили 4 гривні з боку наших партнерів, коли ми прийдемо до міністра фінансів, він нас запитає: добре, а звідки мені забрати ці гроші? Чи є у вас пропозиції, чи були у вас пропозиції, звідки можна взяти таку суму, перше.

А друге питання. Очевидно, це мало би бути з якогось суміжного напрямку. І хотів запитати чи ви співпрацюєте з Держенергоефективності і Фондом декарбонізації і чи ви бачите можливість, бо у них є така ситуація, у них є кошти. Чи ви бачите можливість, яким чином, щоб вони з вами поділилися цими коштами і на їхню 1 гривню ми залучили 4 гривні партнерів?

Дякую.

_____ . Дякую за запитання.

Я, якщо можна, спочатку надам маленьку ремарку до запитання, яке ставила пані Інна Совсун, чи може фонд виконувати функції без донорів, без донорських грошей за іншими формами управління будинками. Так, дійсно, може. Але тут є просто маленький нюанс і він полягає в тому, що, наприклад, якщо ми будемо укладати з європейцями, от ми просимо їх виділити 200 мільйонів грошей і на наступний рік ми вже подали бюджетну декларацію про виділення еквіваленту 50 мільйонам євро з державного бюджету, то варто розуміти, що ці 50 мільйонів, які ми наповнимо на статутний капітал, вони мають піти усі на співфінансування тих грошей, які виділяють донори. Тобто я до того, що якщо ми хочемо робити окрему програму, що є можливим, ми маємо забезпечити більше грошей, оскільки щоб забезпечити виконання зобов'язання перед Європейським Союзом тоді це буде працювати. В іншому донори можуть просто трошечки звернути свої фінансові потоки на мультитрастовий фонд, що може бути, мати негативний ефект.

І щодо джерел фінансування. У нас є План Україна Ukraine Facility, відповідно до якого на розділ "Енергетика" виділяється 550 мільйонів євро. Також серед завдань, які мають виконані в рамках цього компоненту у сфері енергетики, записано, що частка цих грошей має бути спрямована на Фонд енергоефективності, і саме це джерело ми визначали як потенційне для виділення коштів на наступний рік. Тобто фактично грошами з Європейського Союзу, які ми отримуємо в рамках програми Ukraine Facility, ми будемо наповнювати фонд, а до того ще можемо отримати пряму донорську допомогу через мультидонорський трастовий фонд. Це якщо не брати загальне джерела фінансування як загальний фонд або ОВДП, або інші джерела.

ФАРЕНЮК Є.Г. Стосовно питання щодо співпраці з Фондом декарбонізації і з Держенергоефективністю. На жаль, порядком

використання коштів по Фонду декарбонізації не передбачено, тобто поповнення через них статутного капіталу фонду, і ми про це, мені здається, говорили ще в грудні місяці, коли були запрошені також разом з нами представники Держенергоефективності і Фонду декарбонізації, в них такого немає порядку використання коштів. І наскільки мені відомо, вони ці правки відхиляли, коли були пропозиції відповідних погоджувальних ЦОВВів.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Можна, да.

Колеги, по-перше, дякую, дійсно, все ж таки за дискусію, ми дві з половиною години працюємо. Але зараз вникаємо в дуже важливе питання, і це вже дуже великий позитив. Я буквально декілька слів.

По-перше, нам треба вийти на якесь рішення зараз. Я так розумію, що як мінімум має бути наше звернення до Мінфіну, до бюджетного комітету. Да, пане Єгоре, ми разом з вами... Може, Андрій Михайлович, ви секретаріату дасте, да, щоб напрацювати його, і щоби ми це звернення спрямували, і максимально спробували на нарадах в залі там підтримати це. Це перше.

І друге. Дивіться, ще раз я буквально декілька слів про ідеологію, яка закладалася, бо це все, ну, ідея з цим фондом, вона виникла ще коли, розумієте, 15 років, коли ми всі розуміли, що застарілий житловий фонд, який перейшов від СРСР до типу нових власників, я підкреслюю, типу, ви розумієте, що там є там ключова проблема, це є глобальна проблема на рівні національної біди. Бо саме там чорна діра, де зникає куча енергоресурсу, і саме із-за того ми не можемо і вийти на ринкові ціни на електроенергію, на газ в першу чергу, на тепло, бо будь-які спроби зробити ринковими відразу упирається в платіжки, соціальне, політичне і так далі.

І є одна зацепка – це норма Закону про приватизацію державного житлового фонду, де були зобов'язання попереднього власника, тобто муніципалітету і держави, по співфінансуванню оцієї... капітального ремонту і модернізації для передачі новому власнику. Вона є, ця норма закону, ми не

вигадуюмо нічого, тобто законна підстава є. І саме для того, щоб стимулювати цей процес, безумовно, стимулюючи перехід на ОСББ, бо це було основний там пріоритет реформи, саме цей фонд і створювався. Тобто енергомодернізація комплексна житла, стимулювання ОСББ, і ось ми передаємо цей будинок власнику, вже він там господарює, а ми потихеньку думаємо, як переходити до ринкових цін і тарифів, да.

В результаті темпи дуже, на жаль, нікчемні. Це не фонд винний, грошей на це не виділяється, а само воно не йде ніяк. І це питання, безумовно, воно стає таким національним, ну, ви розумієте, що я вам кажу. Різниця в тарифах, основна з причин в газі – це саме те, що не модернізований фонд житловий, не можна туди дати ціну на газ, там збитки, різниця і потяглося, і вже дві сотні мільярдів, і кінця-краю нема.

Тому я пропоную поки сконцентруватися над цією... ну, от горизонт планування швидкий, я маю на увазі на цей рік. А якщо буде критична маса, дійсно, і в суспільстві, і у Верховній Раді, і в уряді людей, які можуть вивести цю проблему на інший, ну, там, кардинально інший рівень, це треба закладати в бюджеті, я переконаний, значні кошти, робити це національним пріоритетом, і відповідно розгортати програму. Слава богу, фонд як інституція, він показав, ну, свою спроможність і здатність ці кошти, ну, достатньо ефективно переварити і реалізувати.

Да, пане Єгоре, я ж нормально, коректно? Ви ж погоджуєтесь з цим, що я сказав?

ФАРЕНЮК Є.Г. Так, дякую.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Я тоді розумію, що ми підготуємо такий лист. Попросимо у нас в комітеті, щоб підписали всі, хто забажає підписати його. Направимо в

Міністерство фінансів, тому що Міністерство фінансів тут ключове. Навіть не треба Прем'єр-міністру зараз, Міністерству фінансів треба. Якщо буде міністр фінансів не проти, то думаю, що всі решта будуть не проти.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пан міністр, мається на увазі який?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Ну, фінансів, я розумію. Може, запросити його на комітет десь, там, так спокійно якимось...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можемо. Я думаю, що ми можемо зробити так: ми відправимо на нього лист, і потім ми вже, сподіваючись, що вони його прочитали, можливо, в п'ятницю я побачу його вживу, підійдемо до нього, переговоримо, і тоді, там, запросимо на комітет або спитаємо...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. У нас, так чи інакше, дуже ключові питання – це, ви розумієте, різниця в тарифах... *(Не чути)* вона. Це Міністерство фінансів, це інтереси цього міністерства, до речі. Розумієте, то нам би якимось з ними, ну, на рівні міністрів поговорити, спробувати зблизити позиції, в тому числі і песеопні ці питання: по газу, по теплу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей, зрозуміло. Ми трішки по енергоефективності згадували про енергетику, про сонячні панелі. Я все-таки думаю, що це не є погано. Я думаю, що це є добре, якщо будинки в себе ставлять так само і сонячні панелі. Єдине, що я би рекомендував, і що мені би хотілося: щоб це було для власного споживання. І навіть якщо вони є, стореджами йдуть, це теж непогано, але теж би хотілося, щоб це було для власного споживання. Тому що в нас були випадки по деяких ОСББ, які приходили і говорили, що ми хочемо в батарежки закачувати з мережі, по одних цінах викачувати в

мережу, продавати по інших цінах. Це вже така комерційна діяльність, так можна вже тоді не тільки електроенергію, так можна і картоплю завозити, у вас же у будинках ОСББ є якесь вільне приміщення внизу, поїхав машиною, завіз картоплю, завіз картоплю в базарний день, в неділю купив, а в небазарні дні посеред тижня продаєш і гроші на рахунок ОСББ. Тут тонка грань, але хотілося, щоб це було для власних потреб, тоді це те, що потрібно, і тоді мені здається, що такі проєкти – це було б добре. Тому я тут бачу більше плюсів, аніж мінусів.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Андрій Михайлович, в порядку маленької дискусії. Ми тільки що з вами, годинку тому говорили, що у нас СЕС давно вже і "зелений" тариф ми забуваємо, і take or pay.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тут теж без "зеленого" тарифу.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Я маю на увазі, якщо вони такі окупні, ці проєкти, то їм через банки треба допомагати, кредитувати, хай собі із задоволенням ставлять. Зрозумійте мене, ну, 70 відсотків гранту – це не забагато для проєкту? Я теж хочу 70 відсотків, я тоді по вулиці піду, разом з вами підемо до пана Фаренюка, дай нам 70 відсотків на нашу СЕС з АКБ. Єгор, дасте нам чи ні?

ФАРЕНЮК Є. Г. У нас 50 вже, Олексію Юрійовичу, у нас вже 50.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. 50, да? Вже легше.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Справа в тому, що банки, на жаль, не дуже охоче кредитують ОСББ, наскільки я знаю. Правильно? Чи кредитують ОСББ?

ФАРЕНЮК Є.Г. Кредитують.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Проекти, мені здається, нормально, потік фінансовий вони... фінансовий вони би кредитували, а з вас якась частинка, ну не 70, розумієте, якась розумна частина на стимулювання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. По-друге, ті проекти маленькі, для банків це, я думаю, такий бізнес, у них більше буде адміністративних затрат, якщо там купляють по 30-40 кіловат, це сонячні електростанції, не знаю, скільки вони можуть бути, але я думаю, що не дуже великі вони. І за цими всіма... ОСББ – це ж об'єднання людей, звичайних українців і там є різні люди, які дуже часто мають якісь не сильно великі матеріальні можливості, тому коли іде така підтримка, в даному випадку мені здається, що це не погано, а це добре. Є багато думок.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Я – за. Ми зробили за рік 15 будинків. Чудово, я їм аплодую, я їм заздрую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скільки будинків зробили всього...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Ну, 20.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За 2024 рік. За 2024 рік всього скільки зробили будинків?

ФАРЕНЮК Є.Г. По програмі "ГрінДІМ"?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Ні, не "ГрінДІМ", оці по СЕС і з АКБ. З АКБ скільки ви зробили?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скажіть всі показники: по програмі "ГрінДІМ" скільки і на скількох будинках були сонячні електростанції встановлені?

ФАРЕНЮК Є.Г. Значить, у нас всього було 188 заявок, із них повністю завершено 38, тобто вже отримали грант, і в процесі десь більше 100 знаходиться в реалізації.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це загальні проєкти чи там, де тільки СЕС встановлюються?

ФАРЕНЮК Є.Г. Це проєкт, там, де встановлюється СЕС. В основному це СЕС, тобто це панелі, це акумулятор, це інвертор гібридний.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто це 128 будинків, ви кажете.

ФАРЕНЮК Є.Г. 188 заявок загалом, із них 40 повністю зроблені і отримали гранти. Всі інші знаходяться в процесі реалізації, тому що в них 1 рік на...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. А скільки в нас всього багатоквартирних будинків, пане Єгоре?

ФАРЕНЮК Є.Г. В Україні?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Відсотки порахувати вам швидко чи ні? 0,01. Я заздрю цим щасливчикам. Я заздрю їм.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це десь 60 тисяч мешканців.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Хто доживе такими темпами до справедливості?

ГОЛОВУЮЧИЙ. 60 тисяч українців отримали ефект від енергоефективності, енергомодернізації, і отримали якесь джерело електроенергії з АКБ. Бо це ж розуміємо, це багато чого робиться не через просто якусь економіку, а через загрози, ризики відключень. А цей будинок, якщо він з батареєю, в нього вже є якась електроенергія, ліфт поїде, лампочка засвітиться.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. В Києві 10 тисяч.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скільки людей, стільки думок.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. З ліфтами, думаю, 3-4 тисячі так точно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скільки людей, стільки думок.

Добре, дякую. Чи є ще, будь ласка, запитання скажіть, будь ласка, в когось?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Так поки що підтримуємо, просто треба, дійсно, максимально сприяти, щоб вони не зупинились.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скажіть, будь ласка, десь, якщо недалеко від Києва, можемо все-таки поїхати, подивитися якісь об'єкти, які би ви хотіли показати.

ФАРЕНЮК Є.Г. Так, звичайно, програма була переслана секретарю комітету.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можемо в Ірпінь поїхати.

ФАРЕНЮК Є.Г. Так, так, без проблем.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Там декілька якихось будинків різних подивитися.

ФАРЕНЮК Є.Г. Так, без проблем.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Зруйновані, ви поновлювали, пошкоджені, зруйновані?

ФАРЕНЮК Є.Г. І вже поновлені, так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Окей.

Давайте подумаємо, можливо, наступного тижня. Ми подумаємо, це хороша ідея, ми подумаємо. Дякую вам.

ФАРЕНЮК Є.Г. Добре. Дякую вам дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді спасибі.

На цьому засідання комітету я буду оголошувати закритим. Дякую всім за участь. І побачимося вже ближчим часом. Дякую. До побачення.